

Jaarverslag 2002

Justitie

**Wetenschappelijk Onderzoek-
en Documentatiecentrum**

Inhoud

Voorwoord	4	6. Interne bedrijfsvoering	41
1 Onderzoek	6	6.1 Nieuwe strategie	42
1.1 Zware en georganiseerde criminaliteit	8	6.2 Personeel	42
1.2 Effectiviteit van strafrechtelijke interventies	10	6.3 Huisvesting	42
1.3 Kwaliteit en effectiviteit vreemdelingen- en integratiebeleid	11	6.4 Managementinformatie	44
1.4 Civiele rechtspleging	12	6.5 Handboek WODC	44
1.5 Overige vormen van onderzoek	17	6.6 Ziekteverzuim	44
		6.7 Opleidingsprogramma	44
2. Infrastructureel onderzoek	20	Bijlagen	
2.1 Recidivemonitor	22	A Publicaties 2002	45
2.2 Strafrechtmonitor	22	A.1 WODC-reeks Onderzoek en Beleid	45
2.3 Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD)	24	A.2 WODC-reeks Onderzoeksnotities	46
2.4 European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics	24	A.3 Extern uitgevoerd WODC-onderzoek	47
2.5 Expert Group on Data on Crime and Victimization	24	A.4 Wetenschappelijke artikelen	53
2.6 Steering Committee Campbell Crime and Justice Group	25	A.5 Overige publicaties	55
2.7 Georganiseerde misdaad St. Maarten	25	B Organogram	56
2.8 Prognoses Sanctiecapaciteit	25		
2.9 Ontneming en Wet-Bob	26	Colofon	58
3. Advisering	27		
3.1 Nulmetingen	28		
3.2 Recidive	29		
3.3 Sanctiecapaciteit	29		
3.4 Drugcriminaliteit	29		
4. Kennisverspreiding	30		
4.1 Justitiële verkenningen	31		
4.2 Onderzoeksdatabase	33		
4.3 Informatiedesk	33		
4.4 Studiedagen	33		
4.5 Statistische nagslagwerken	34		
4.6 WODC in de media	34		
4.7 WODC op het internet	35		
4.8 International Victimology Website	36		
4.9 Bibliotheek en Documentatie	37		
4.10 Samenwerking met Boom Juridische Uitgevers	37		
5. Raad van Advies	38		
5.1 Samenstelling	39		
5.2 Werkwijze	39		
5.3 Behandelde onderwerpen	40		

Voorwoord

Geachte lezer,

Het doet mij genoegen u het jaarverslag van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie in de nieuwe huisstijl aan te kunnen bieden. Niet alleen het uiterlijk, maar ook de opzet en de redactie ervan zijn dit jaar sterk afwijkend van de vorige. Deze aanpassingen zijn in het verlengde van de in dit verslagjaar vastgestelde strategie, waarin het WODC ervoor kiest om meer aandacht te besteden aan de interactie met zijn omgeving. Wij willen u hierin als belanghebbende - interne of externe klant, leverancier, (potentiële) werknemer - een staalkaart geven van de onderzoeksprojecten die we het afgelopen jaar hebben uitgevoerd.

We hebben dit overzicht gelardeerd met commentaren en meningen van betrokkenen bij dit onderzoek, bij voorbeeld een opdrachtgever, uitvoerder of beleidsmaker. Zo krijgt u ook een indruk van de praktische betekenis van ons wetenschappelijk onderzoek.

Aparte aandacht krijgen de (twee)jaarlijks terugkerende projecten waar niet direct een opdrachtgever voor aan te geven valt, maar die het WODC uitvoert om het basismateriaal op de plank te krijgen waarvan in de klantgerelateerde projecten en bij de advisering regelmatig gebruik wordt gemaakt. Verder zult u iets kunnen lezen over de nieuwe productgroepen Advisering en Kennisverspreiding, waarin we een aantal lopende activiteiten hebben ondergebracht die voortvloeien uit - of ondersteunend zijn aan de kennis en ervaring die het WODC met zijn hoofdproductgroep Onderzoek opdoet. Graag wijzen we ook op het verslag van de werkzaamheden van de Raad van Advies, die aan het eind van het verslagjaar van samenstelling is veranderd. Ten slotte richten we de aandacht op ontwikkelingen in de interne organisatie en de bedrijfsvoering van het WODC. We hopen dat deze informatie u een goed beeld geeft van de prestaties van het WODC in het afgelopen jaar en van de koers die is ingezet.

De invloed van de kabinetswisseling in 2002 was ook voor het WODC duidelijk voelbaar in de vorm van een in 2003 te realiseren bezuinigingstaakstelling. Ook veranderde door de kabinetswisseling het belang van sommige justitiële beleidsvelden.

De bezuinigingstaakstelling zal onder andere leiden tot een versnelde digitalisering binnen de productgroep Kennisverspreiding, waarbij de kennis en ervaring van het WODC (en zijn wetenschappelijke netwerk) meer via intra- en internet ontsloten gaat worden. Daardoor zal de toegevoegde waarde van de klassieke bibliotheek- en documentatiefunctie afnemen. Het veranderende belang van sommige justitiële beleidsvelden heeft mede een rol gespeeld bij de keuze van de vier onderzoeksspeerpunten. Deze speerpunten komen verderop in het jaarverslag aan de orde. Het eigen onderzoek en de expertise van het WODC zullen zich op deze speerpunten gaan concentreren.

Nu de strategische koers is uitgezet, de interne organisatie daarop is aangepast, de komst van nieuwe medewerkers wordt voorbereid en de nieuwe directeur in 2003 zal worden aangesteld, zal het WODC al zijn energie aanwenden voor de uitbouw van productie en dienstverlening en het verhogen van zijn wetenschappelijke uitstraling.

Het was een eer aan dit transitieproces leiding te mogen geven. Ik dank de leden van het Management Team WODC, alle overige medewerkers van het WODC, leden van begeleidingscommissies en de andere belanghebbenden voor hun bijdragen aan het slagen van dit proces.

Ten slotte hoop ik dat u, lezer, de vruchten zult plukken in de vorm van een WODC waaraan u een nog betere samenwerkingspartner en dienstverlener krijgt dan totnogtoe al het geval was.

Paul van Loon
Directeur a.i.

1 Onderzoek

- 1.1 Zware en georganiseerde criminaliteit
- 1.2 Effectiviteit van strafrechtelijke interventies
- 1.3 Kwaliteit en effectiviteit vreemdelingen- en integratiebeleid
- 1.4 Civiele rechtspleging
- 1.5 Overige vormen van onderzoek

De grootste productgroep van het WODC, zowel qua aantal medewerkers als besteed budget, is Onderzoek. Dit verslagjaar heeft het WODC 68 onderzoeksrapporten geproduceerd, waren 40 medewerkers betrokken bij het uitvoeren en uitbesteden van onderzoek en bedroegen de totale uitgaven ervoor zo'n 7,3 miljoen.

Zo'n 35% van het onderzoek wordt door eigen onderzoekers verzorgd. De resterende 65% wordt aan externe partijen uitbesteed, ongeveer gelijk verdeeld tussen universitaire onderzoeksgroepen en –instellingen enerzijds en particuliere onderzoeksbureaus anderzijds.

Een belangrijk gedeelte van de eigen onderzoekers is gespecialiseerd in een van de vier onderzoeksspeerpunten die het WODC dit jaar heeft gekozen als kernen van zijn expertise voor de komende jaren en welke hieronder verder zullen worden toegelicht.

Om tot wetenschappelijk verantwoord onderzoek te komen, heeft het WODC ook dit jaar veel aandacht besteed aan de kwaliteit van het onderzoek. Hierbij moet men denken aan een samen met de opdrachtgever op te stellen startnotitie waarin de vraag vertaald wordt in een concrete onderzoekopdracht, begeleiding van de onderzoekers door een begeleidingscommissie (met externe deskundigen op de betreffende wetenschapsgebieden en beleidsvelden) en, bij zelf uitgevoerd onderzoek, interne leescommissies waar intercollegiale toetsing van (half/eind)producten plaatsvindt. Elke twee jaar laat het WODC zijn productie beoordelen door een onafhankelijk Audit Committee. De eerstvolgende audit zal in 2003 plaatsvinden.

In samenspraak met het departement is dit jaar een nieuwe vorm van onderzoeksprogrammering geïntroduceerd met als doel de klantrelatie met het departement te verbeteren. Een belangrijke verandering is de verhoging van de planingsfrequentie van nieuw onderzoek van eens per jaar naar drie maal per jaar. Daardoor kan de onderzoeksplanning beter worden aangepast aan verschuivingen in beleidsmatige prioriteiten gedurende het jaar. Om te komen tot een evenwichtige en voor (potentiële) opdrachtgevers relevante onderzoeksagenda vindt intensief overleg plaats met zowel de bestuursraad als de beleidsdirecties. Daarnaast heeft uitvoering van onderzoek volgens planning in alle fasen de aandacht van het WODC-management.

In het onderstaande willen we u een indruk geven van het onderzoek dat het WODC doet voor het brede beleidsveld dat het ministerie van Justitie bestrijkt. We doen dit aan de hand van een selectie van dit jaar verschenen onderzoeksrapporten. Een alomvattend overzicht van de door het WODC in 2002 uitgebrachte onderzoeksrapporten treft u in bijlage A. De onderzoeksrapporten hebben we zoveel mogelijk geordend naar de vier eerder genoemde onderzoeksspeerpunten.

Bert van Delden (RvdR) : 'Iets nadrukkelijker profileren'

Bert van Delden, voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, noemt de onderzoeken van het WODC in het algemeen van behoorlijke kwaliteit. Zo ook het onderzoek 'Van Rechtbank naar Kanton' naar de gewijzigde competentiegrens van de kantonrechter. Van Delden signaleert dat het WODC, van oudsher gericht op criminaliteit, strafrechtstoepassing en criminaliteitsbestrijding, de afgelopen jaren meer werk is gaan maken van de civiele rechtspleging. "Maar het WODC mag zich daarbij wat mij betreft wat nadrukkelijker profileren. Hoewel het WODC deel uitmaakt van het departement, stelt het zich volgens mij wel onafhankelijk op."

1.1 Speerpunt 'Zware en georganiseerde criminaliteit'

Het onderwerp zware en georganiseerde criminaliteit vormt de kern van de justitiële politiezorg. Immers, een aanzienlijk deel van de rechnercapaciteit wordt besteed aan de bestrijding van (grensoverschrijdende) drugshandel, mensen-smokkel, vrouwenhandel, wapenhandel, fraude, witwassen, et cetera. Deze onderwerpen staan nu en in de komende jaren in het brandpunt van de maatschappelijke en politieke belangstelling. De aandacht zal telkens weer worden aangewakkerd door grote strafzaken en geruchtmakende incidenten, die op hun beurt weer kunnen leiden tot politieke commotie en Kamervragen.

Het is voor justitie dan ook van groot belang om continu goed geïnformeerd te zijn over deze onderwerpen, die inmiddels door het WODC als speerpunt zijn aangemerkt. De WODC-monitor georganiseerde criminaliteit voorziet daarin. Dit doorlopende onderzoeksproject biedt inmiddels een solide basis voor periodieke rapportages, verdiepingsstudies op deelreinen, (internationale) publicaties, lezingen en het uitvoeren van de adviserings- en kennisverspreidingsstaken van het WODC.

Weliswaar wordt het speerpunt bij universiteiten en commerciële onderzoeksbureaus ook onderzocht, maar niet in een mate die voorziet in de informatiebehoefte van justitie. Meestal wordt het elders uitgevoerde onderzoek op dit terrein verricht in opdracht van of in samenwerking met het WODC. Het onderwerp is door het WODC op de onderzoeksagenda gezet en er is jarenlange expertise opgebouwd op dit terrein. Bovendien heeft het WODC toegang weten te verwerven tot gegevens uit lopende en afgesloten (grootschalige) opsporingsonderzoeken.

Deze toegang wordt niet alleen gewaarborgd door goede formele regelingen, maar ook door het vertrouwen dat in de afgelopen jaren is opgebouwd met betrekking tot de omgang met vertrouwelijk materiaal en het openbaar publiceren over gevoelige onderwerpen.

Het WODC-onderzoek naar zware en georganiseerde criminaliteit is niet alleen zeer beleidsrelevant, maar biedt tevens een unieke kans tot wetenschappelijke profilering, zowel nationaal als internationaal. Empirisch onderzoek op dit gebied wordt immers niet of nauwelijks verricht. Het WODC heeft zich in Nederland in wetenschappelijk opzicht al sterk geprofileerd op dit onderzoeksterrein door publicaties, lezingen en bijdragen aan congressen. Ook internationaal zijn er goede mogelijkheden: er worden drie internationale onderzoeksprojecten uitgevoerd. Bij internationale presentaties is telkens gebleken hoe uniek het verzamelde onderzoeksmateriaal ook in wetenschappelijk opzicht is. Het WODC is op dit speerpunt een wetenschappelijke strategische alliantie aangegaan met het Center for Information and Research on Organised Crime (CIROC), een samenwerkingsverband van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Rapport: Georganiseerde Criminaliteit in Nederland

In het afgelopen jaar genereerde de publicatie van *Georganiseerde criminaliteit in Nederland – tweede rapport op basis van de WODC-monitor* veel publiciteit op voor het instituut, zowel op de radio als in de dag- en opiniebladen. Het doel van dit doorlopende onderzoek is om de kennis die wordt opgedaan tijdens grootschalige rechneronderzoeken, zo goed mogelijk te benutten voor het verkrijgen van inzicht in de aard van de georganiseerde criminaliteit in Nederland. Tijdens de eerste en tweede ronde zijn in totaal tachtig grootschalige opsporingsonderzoeken systematisch geanalyseerd. Daarnaast zijn voor de tweede rapportage ook andere bronnen gebruikt om de geanalyseerde zaken in een breder kader te plaatsen: interviews met experts en sleutelpersonen, informatie uit andere opsporingsonderzoeken, vertrouwelijke rapportages, fenomenonderzoeken, misdaadanalyses en (wetenschappelijke) literatuur.

In het rapport wordt uitgebreid aandacht besteed aan de wisselwerking tussen criminele samenwerkingsverbanden en politie, justitie en douane. In verband met de conclusies van de commissie-Kalsbeek over vermeende 'parallelimporten' en de rol van corrupte overheidsfunctionarissen daarbij, wordt speciaal ingegaan op de modus operandi van groepen die cocaïne naar Nederland smokkelen. Het blijkt dat de modus operandi van de onderzochte groepen eerder is gericht op het vermijden dan op het corrumpen van effectief toezicht. De onderzoekers concluderen dat open grenzen en valse documenten ertoe bijdragen dat slechts in bepaalde situaties, met name bij de smokkel via vliegtuigen, gebruik behoeft te worden gemaakt van corruptie.

In een hoofdstuk over criminele geldstromen wordt uitvoerig ingegaan op het wisselen, verplaatsen en besteden van misdaadgeld. Het verplaatsen van misdaadgeld naar het buitenland is in veel gevallen voldoende om het vrijelijk te kunnen besteden. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van geldkoeriers, bankinstellingen, legale money transfers en ondergrondse bankiers. Deze ondergrondse bankiers maken handig gebruik van de diensten van financiële instellingen. Anders dan de term 'ondergronds' suggereert, verlopen veel van de door deze 'bankiers' verrichte geldtransacties via officiële kanalen. Ook zijn de opsporingsmogelijkheden groter dan algemeen wordt aangenomen. Misdaadgeld blijkt vooral te worden geïnvesteerd in onroerend goed, (dekmantel)bedrijven en horecagelegenheden. De bekendheid met een bepaalde branche (o.a. via sociale relaties) speelt hierbij een belangrijke rol. Verder blijkt uit de onderzochte zaken dat daders veelvuldig investeren in de landen van herkomst, maar ook in de landen waar zij hun criminele activiteiten verrichten.

1.2 Speerpunt 'Effectiviteit van strafrechtelijke interventies'

De samenleving en de politiek vragen steeds meer om aantoonbaar effectieve justitiële interventies in de zin van het voorkómen en het verminderen van recidive en van het bevorderen van maatschappelijke reïntegratie, anders gezegd resocialisatie, wonen, werken. De recidive onder justitiabelen (jongeren zowel als volwassenen) is echter hardnekkig en de reïntegratie verloopt maar moeizaam. Effectiviteit van sancties is in diverse beleidsnota's van het ministerie van Justitie (cf. het beleidsprogramma Terugdringen Recidive) als speerpunt van justitieel beleid terug te vinden, en worden er extra gelden geclaimd voor onderzoek. Ook op het terrein van de jeugdcriminaliteit en de TBS is de roep om onderzoek naar effectieve interventies, begeleiding en behandeling, en naar sancties groot. Het aantal psychisch en gedragsgestoorde en/of verslaafde gedetineerden is zeer aanzienlijk; bij deze groepen gedetineerden zijn de stoornissen in de loop van de jaren gecompliceerder en zwaarder geworden. Dit gegeven, tezamen met het feit dat veel gedetineerden een allochtone achtergrond hebben, impliceert dat de aan te bieden interventies en sancties maatwerk moeten zijn, willen ze effect sorteren. De komende jaren zullen de vermindering van recidive en de verbetering van de maatschappelijke reïntegratie van (ex)gedetineerden in het kader van beleidsvoorbereiding tot beleidsverantwoording (VBTB) prominente beleidsdoelstellingen zijn.

Overigens beschikt het WODC in de vorm van de Recidivemonitor en de Strafrechtmonitor over data, waarmee onderzoekers snel antwoord kunnen geven op onderzoeksvragen. Dit zogeheten Infrastructureel Onderzoek levert regelmatige publicaties op, met zo mogelijk vastgelegde tijdsintervallen. Voor een bespreking van deze steeds interessanter wordende databanken, verwijzen we u naar hoofdstuk 2.

Rapport: Van Vast naar Mobiel

Een goed voorbeeld van een onderzoek dat een bepaalde vorm van sanctie evalueert, is beschreven in het WODC-rapport *Van vast naar mobiel – een evaluatie van het experiment met elektronisch huisarrest voor minderjarigen als modaliteit voor de voorlopige hechtenis* dat in het begin van het verslagjaar het licht zag. Het heeft voor jongeren aanzienlijke nadelen als zij in het kader van de voorlopige hechtenis in een opvanginrichting worden geplaatst. De banden die zij hebben met de maatschappij – zoals school en werk – worden daarbij immers verbroken. Een voorlopige hechtenis in de vorm van elektronisch huisarrest kan dit probleem wellicht omzeilen. De gedachte is dat de betrokken jongeren zo betere perspectieven krijgen voor later. In dit rapport wordt verslag gedaan van de ervaringen met een tweejarig experiment met elektronisch huisarrest.

Rapport: Jeugdreclassering

Jeugdreclassering is een vorm van begeleiding en hulpverlening voor strafrechtelijk minderjarige overtreders, die plaatsvindt in een strafrechtelijke context. Jeugdreclassering kan in diverse fasen van het contact met justitie worden toegepast. Het belang van jeugdreclassering bij de aanpak van jeugdcriminaliteit is halverwege de jaren negentig door de commissie-Van Montfrans onderstreept. Deze commissie constateerde dat jeugdreclassering op dat moment niet landelijk beschikbaar was en niet overal op uniforme wijze werd ingevuld. Naar aanleiding daarvan is gewerkt aan een landelijk dekkend aanbod van jeugdreclassering en aan de harmonisatie van dat aanbod. Vervolgens is het aantal cliënten c.q. begeleidingen sterk toegenomen. De sterke groei van jeugdreclassering deed vragen rijzen over het reilen en zeilen in de praktijk. Men was niet alleen benieuwd naar de kenmerken van de bereikte groep, maar vooral ook naar het verloop van de begeleiding in de praktijk en naar de resultaten van jeugdreclassering in termen van het bereiken van doelen. Deze vragen worden beantwoord in het WODC-rapport *Jeugdreclassering in de praktijk*.

1.3 Speerpunt 'Kwaliteit en effectiviteit vreemdelingen- en integratiebeleid'

Met de recente komst van een minister voor Vreemdelingenbeleid en Integratie is de beleidsrelevantie van dit thema voor Justitie uitermate groot. Voor het WODC was dit aanleiding het thema tot speerpunt van onderzoek te verheffen. De maatschappelijke ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving die verband houden met het vreemdelingen- en integratiebeleid, zullen dan ook veel aandacht krijgen. Zo zal het WODC de materiële en immateriële gevolgen van het Nederlandse vreemdelingen- en opvangbeleid onder de loep nemen, evenals de (onbedoelde) risico's van het opvang- en terugkeerbeleid. Andere te bestuderen aspecten zijn de maatschappelijke positie en de mogelijkheden en proble-

men met betrekking tot integratie van (specifieke groepen) asielzoekers en andere vreemdelingen.

Dit onderzoeksspeerpunt heeft raakvlakken met een belangrijk onderwerp op de strategische agenda van Justitie, te weten "toenemende diversiteit van de samenleving".

Veel aandacht zal worden besteed aan de internationale dimensie, omdat het onderzoek naar de kwaliteit en de effectiviteit van het beleid in veel gevallen immers een vergelijking zal moeten maken met het beleid en de situatie in andere EU-landen. Als afgeleide daarvan kunnen wellicht conclusies worden getrokken over elementen uit het Nederlandse beleid die een positieve bijdrage aan het EU-beleid kunnen vormen en vice versa.

Rapport: Evaluatie Vreemdelingenwet

Op 1 april 2001 trad de Vreemdelingenwet 2000 in werking. De Tweede Kamer heeft verzocht om een evaluatie drie jaar na inwerkingtreding. Deze evaluatie zal bestaan uit meerdere proces- en effectevaluaties. De verantwoordelijkheid voor het laten uitvoeren van de evaluatie ligt bij het Project Coördinatie Vreemdelingenketen van het ministerie van Justitie. Het WODC heeft de uitvoering en/of uitbesteding van de proces- en effectevaluatie op zich genomen. Naar verwachting komt een eerste evaluatie beschikbaar in de tweede helft van 2004.

1.4 Speerpunt 'Civiele rechtspleging'

Het onderzoek in het kader van de civiele rechtspleging – eveneens een WODC-speerpunt - zal ook na het verslagjaar worden voortgezet. Het gaat hierbij om uiteenlopende zaken, zoals de aard en mate van het beroep op geschilbeslechtinginstanties, de prestaties van die instanties en de effecten ervan, het functioneren van juridische beroepsgroepen zoals de advocatuur of het notariaat, de organisatie van de rechtspleging, de rol van de toepasselijke regelgeving, en zo voorts. Dit terrein is sterk in beweging en krijgt steeds meer aandacht. De beschikbare kennis en informatie zijn echter gebrekkig, en onderzoek op dit terrein is schaars.

Momenteel is het WODC onder meer doende met de evaluatie van de lopende mediation-experimenten bij rechtbanken en Bureaus voor rechtshulp. In het najaar is gestart met een onderzoek naar de aard en de omvang van juridische problemen die burgers ondervinden en de wijze waarop zij daarmee omgaan ('de geschildelta'). In het onderzoek wordt bij voorkeur samengewerkt met anderen. Zo is er bij deze WODC-onderzoekssector sprake van een detachering vanuit de juridische faculteit van de Universiteit Leiden en van stagiaires van zowel sociale als juridische faculteiten.

Rapport: Schijn van Partijdigheid Rechters

De laatste jaren wordt de onpartijdigheid van rechters minder vanzelfsprekend aangenomen. Zowel binnen als buiten de rechterlijke macht zijn discussies gaande over de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van rechters, hoe om te gaan met nevenfuncties en de wenselijkheid van rechter-plaatsvervangers.

In de zomer van 2001 vroeg de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) het WODC onderzoek te doen naar de aard en omvang van schijn van partijdigheid en de mening van betrokkenen er over. Dit onderzoek sloot goed aan bij eerder WODC-onderzoek naar nevenfuncties van rechters.

Uit het rapport *Schijn van Partijdigheid Rechters* blijkt dat het aantal wrakingszaken niet precies is vast te stellen, omdat de meeste gerechten dit niet registreren. In het onderzoek zijn in een jaar tijd in ieder geval minimaal 139 wrakingverzoeken geteld. In slechts 7 gevallen oordeelde de Wrakingkamer dat er objectieve gronden waren voor schijn van partijdigheid. Het aantal formele wrakingverzoeken geeft echter maar een deel van de schijn van partijdigheid weer. Advocaten en officieren van justitie blijken niet altijd te wraken, ook al zien zij daar wel aanleiding toe. Ze laten het onder andere na, omdat ze de verhouding met de rechter niet willen verstoren of het proces niet willen vertragen. De meest voorkomende redenen om te wraken zijn eerdere beslissingen van rechters in dezelfde zaak of aanverwante zaken waarin bijvoorbeeld medeverdachten zijn berecht en omstandigheden die met bejegening door de rechter of behandeling van de zaak te maken hebben. Hoewel nevenfuncties in de discussie rond de partijdigheid en onafhankelijkheid van rechters een belangrijke plaats innemen, komen ze weinig voor als reden om te wraken. De meest belangrijke reden voor een rechter om zich te verschonen of terug te trekken is een persoonlijke relatie met (één der) partijen/advocaten.

Het merendeel van de rechters, raio's en procespartijen is voorstander van een verschoningscode waarin vuistregels of oriëntatiepunten zijn weergegeven om de schijn van partijdigheid te voorkomen of in ieder geval om rechters op dilemma's te wijzen. Ook vindt het merendeel dat nevenfuncties bij het OM en politieke functies naast het rechterschap niet kunnen samengaan. Inmiddels is – mede naar aanleiding van het onderzoek - de NVvR aan de slag gegaan met het opstellen van een verschoningscode.

In de zomer van het verslagjaar kwamen de resultaten van het WODC-onderzoek plotseling in een stroomversnelling terecht, toen zich in de media een discussie ontspon over het arbeidsverleden en de politieke achtergrond van een van de rechters in de zaak van Volkert van der G.

Onderzoek: Claimcultuur

In het afgelopen decennium is veel gespeculeerd over de mogelijke gevolgen die een groeiende 'claimcultuur' voor de rechtspraak zal hebben. Het WODC deed desgevraagd onderzoek en uit de eerste metingen blijkt dat, als al sprake is van een groeiende 'claimcultuur', deze in ieder geval niet tot uiting lijkt te komen in de aantallen zaken die voor die rechter worden gebracht. Wel is sprake van een zeer sterke stijging van de bedragen die worden geclaimd. Ook de bedragen die door rechters worden toegewezen, vertonen enige stijging, maar veel minder sterk dan de bedragen die worden geëist. Omdat dit resulteert in een steeds groter verschil tussen geëiste en toegewezen bedragen, brengt het onderzoek een belangrijke nuance aan in de discussie over claimcultuur.

Rapport: Van Rechtbank naar Kanton

Tot 1999 werd elke civiele handelszaak tot een bedrag van 5.000 gulden behandeld door de kantonrechter. Was het bedrag hoger, dan kwam je automatisch bij de arrondissementsrechtbank terecht. In 1999 werd dit bedrag verhoogd tot 10.000 gulden, wat belangrijke gevolgen had.

Bij de rechtbank namelijk zijn partijen verplicht zich door een advocaat te laten bijstaan. Bij de kantonrechter is dat niet het geval, en kunnen zij hun zaak geheel zelfstandig bepleiten, of zich door iemand die geen advocaat is laten bijstaan. Een belangrijke reden om de competentiegrens te verhogen was dat in zaken met een financieel belang van minder dan 10.000 gulden, de advocatenkosten vaak te hoog werden geacht in verhouding tot het financieel belang van de zaak. De competentiegrensverhoging werd overigens destijds voorgesteld als eerste stap in een verdere verhoging naar 25.000 gulden.

Het WODC was gevraagd de competentiegrensverhoging te evalueren. Uit de rapportage *Van Rechtbank naar Kanton - Evaluatie van de competentiegrensverhoging voor civiele handelszaken in 1999*, blijkt dat partijen meestal geen advocaat meer inschakelen nu dat niet meer verplicht is. De eisende partijen laten zich in bijna driekwart van de gevallen bijstaan door een deurwaarder. Voor gedaagden is het patroon heel anders: meestal verwerpen zij zich in het geheel niet. Doen ze dat wel, dan doen ze dat in de helft van de gevallen zonder juridische bijstand. Van de gedaagden die zich verwerpen en daarbij bovendien een beroep doen op juridische bijstand, schakelt iets meer dan de helft een advocaat in, en een op de drie een deurwaarder. Deze verschuivingen in de juridische bijstand leiden tot gemiddeld lagere kosten voor partijen. Bovendien betaalt men minder griffierechten en verloopt de procedure bij de kantonrechter aanmerkelijk sneller.

Belangrijke bijwerkingen van de maatregel zijn dat bij de kantonrechter in minder zaken een mondelinge behandeling in vroeg stadium plaatsvindt – de zogenaamde comparitie na antwoord – en aanmerkelijk minder schikkingen tot stand komen. Dit zijn elementen die over het algemeen geacht worden positief bij te dragen aan een effectieve geschilbeslechting en acceptatie van de uitkomsten daarvan.

Ook blijkt uit het onderzoek dat de verschuiving van zaken van de arrondissementen- naar de kantonrechter behalve verwachte ook onverwachte organisatorische consequenties heeft. Behalve tot capaciteitsproblemen leidt de maatregel ook tot veranderingen in de gemiddelde zaakszwaarte in de civiele- en kantonsectoren, die de basis vormt voor de budgetteringssystematiek. De maatregel heeft een positief efficiency-effect, omdat afdoeningen door de kantonrechter minder capaciteit vergen dan bij de civiele sector van de rechtbank het geval is.

Boris Dittrich (D66): "Prostitutierapport helder"

Boris Dittrich, lid van de Tweede Kamer voor D66, heeft zich in het verleden hard gemaakt voor afschaffing van het bordeelverbod. Het WODC bracht de gevolgen hiervan in kaart en vroeg hem of zo'n WODC-evaluatierapport als 'Het Bordeelverbod opgeheven' maatschappelijk nut heeft?

"Zeker, want het rapport geeft een sfeerbeeld van de situatie in de prostitutiebranche, signaleert knelpunten en heeft daarmee een aantal belangrijke punten voor de politieke en de maatschappelijke discussie naar voren gebracht. In de media trachtte men de resultaten te simplificeren en een label van 'mislukt' of 'geslaagd' aan de opheffing van het bordeelverbod te hangen. Maar wat nu zo aardig was aan het rapport, was juist dat zowel de positieve als de negatieve kanten van deze complexe materie werden belicht, zonder de werkelijkheid te simplificeren! Voor mij is duidelijk geworden dat we nu nog niet over een geslaagde wetswijziging kunnen spreken, maar ook nog niet kunnen concluderen dat de opheffing is mislukt. In het rapport komt helder naar voren waar aan gewerkt moet worden als we de doelstellingen van de wetswijziging willen bereiken."

1.5 Overige vormen van onderzoek

Zoals hierboven al gememoreerd, is het eigen onderzoek van het WODC geconcentreerd op de vier speerpunten. Deze vier terreinen bestrijken uiteraard slechts een deel van het veld waar Justitie zich op beweegt. Buiten de speerpunten wordt door het WODC en daarbuiten veel onderzoek gedaan, waarvan wij hier een tweetal voorbeelden onder de aandacht willen brengen.

Rapport: Evaluatie van de Wet Bob – fase 1

De Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden (Wet-Bob) regelt de inzet van bijzondere opsporingsmethoden zoals observatie, infiltratie, direct af luisteren en de inzet van stelselmatige burgerinformanten. Uit de tussentijdse evaluatie – *Evaluatie van de Wet-Bob – fase 1* - blijkt dat de wet door gebruikers over het algemeen goed is ontvangen. De belangrijkste uitgangspunten van de wet worden gesteund, zoals het wettelijk vastleggen van opsporingsmethoden, de versterking van de positie van de officier van justitie in het opsporingsonderzoek en de controle op alles wat bij de opsporing komt kijken. De met de Wet-Bob nagestreefde openbaarheid en verslaglegging van het opsporingsonderzoek kunnen botsen met de wens de methoden en technieken van de opsporing geheim te houden: leden van het Openbaar Ministerie (OM) en de politie vrezen dat de manier van verslaglegging over opsporingsmethoden hier onvoldoende rekening mee houdt.

De Wet-Bob regelt een aantal bevoegdheden – bijvoorbeeld observatie - alleen voor zover ze stelselmatig van karakter zijn. Opvallend is dat opsporingsambtenaren geneigd zijn al gauw een bevel te vragen voor stelselmatige observatie, ook in gevallen waarin dat niet direct noodzakelijk lijkt. Deze neiging het zekere voor het onzekere te nemen doet zich ook voor bij mogelijke grensgevallen tussen de verschillende undercover bevoegdheden als informatie-inwinning, pseudo-koop en infiltratie. Met de inzet van zwaardere bevoegdheden volgen zwaardere toetsingsprocedures, met als mogelijk gevolg een toename van de administratieve lasten.

Bij het OM en bij de politie bestaat de vrees dat de inzet van een zogenoemde stelselmatige burgerinformant risico's met zich meebrengt voor het bekend raken van de informant. Men verwacht dat die eerder ter zitting zou moeten getuigen waardoor informanten nauwelijks onder deze noemer worden ingezet. Liever maakt men gebruik van de 'gewone' informant, omdat deze buiten het regime van de Wet-Bob valt.

Het in de wet opgenomen verbod op doorlaten (bijvoorbeeld van harddrugs) kan de praktijk voor problemen stellen als gedurende een opsporingsonderzoek ineens drugs in beslag moeten worden genomen, terwijl die inbeslagneming het opsporingsonderzoek in de wielen kan rijden. Men probeert dit op verschillende manieren te ondervangen, bijvoorbeeld door het doorgeven van deze informatie aan een andere politieregio. Of men richt opsporingsonderzoek zó in dat voorkomen wordt dat de politie op een ongewenst moment in beslag moet nemen.

Het direct af luisteren is als nieuwe bevoegdheid in de wet geïntroduceerd, maar de procedure voor inzet van de bevoegdheid wordt nog als tamelijk omslachtig gezien, terwijl de benodigde apparatuur, die aan strenge eisen dient te voldoen, nog maar beperkt aanwezig is.

Rapport: Het Bordeelverbod opgeheven

Prostituees en exploitanten binnen de gereguleerde prostitutie, overheidsinstanties, zakelijke dienstverleners en de bevolking staan in beginsel positief tegenover de opheffing van het bordeelverbod, zo bleek uit het WODC-onderzoeksrapport *Het Bordeelverbod opgeheven: prostitutie 2000-2001*. In het kader van de evaluatie van het bordeelverbod hebben zes deelonderzoeken plaatsgevonden. Het WODC-rapport bundelt de resultaten van deze deelonderzoeken en geeft een beeld van de praktijk in de prostitutie een jaar na de wetwijziging. Deze studie heeft veel belangstelling getrokken, zowel in de politiek als in de media. Hoewel de invoering van de gewijzigde wet reeds twee jaar geleden plaatsvond, blijken veel gemeenten in Nederland hun beleid en met name de uitvoering en handhaving daarvan niet op orde te hebben. De realisatie van een van de doelstellingen van de wetwijziging uit 2000 komt daarmee in gevaar: de positie van de prostituees lijkt nog geenszins te zijn verbeterd. Het rapport zal mogelijk als breekijzer fungeren om de gemeenten versneld aandacht te doen schenken aan deze problematiek.

Extern uitgevoerd onderzoek

In het verslagjaar werd eveneens een aanzienlijk aantal onderzoeken uitgevoerd door derden, onder leiding van het WODC. In 2002 konden 50 onderzoeksprojecten worden afgerond en de bijbehorende rapporten worden aangeboden aan de opdrachtgevende beleidsdirectie en aan de Bestuursraad - zoals alle producten van het WODC. In 26 gevallen werd het onderzoek uitgevoerd door een universitair onderzoeksinstituut, in 24 gevallen derhalve door een particuliere onderzoeksinstelling. Deze trend zet zich in 2003 voort. Dit geldt niet alleen waar het gaat om aantallen projecten, maar ook als we het onderzoeksbudget als maatstaf nemen, nadert de verdeling globaal de 50-50.

De verzameling extern uitgevoerde onderzoeken is zeer divers, maar dat geen wonder want het WODC bedient het gehele departement met onderzoek. Vandaar titels als "Regelgevende bevoegdheid van Zelfstandige Bestuursorganen", maar ook "Evaluatie van het Nationaal Opsporingsteam Voor Oorlogsmisdrijven". Enkele onderzoeken vallen zelfs onder de WODC-speerpunten. Wij zullen er hier twee bespreken; een totaaloverzicht van publicaties die door derden zijn geleverd, is te vinden in bijlage A.

Eduard Nazarski (VluchtelingenWerk): 'Blij met feitelijke onderbouwing'

Eduard Nazarski, directeur van VluchtelingenWerk Nederland, is lovend over het rapport *Illegale vreemdelingen in Nederland: omvang, overkomst, verblijf en uitzetting* dat de Rotterdamse hoogleraar G. Engbersen in opdracht van het WODC uitvoerde. 'Ik zie dat illegaliteit en criminaliteit in het maatschappelijk debat belangrijke, terugkerende onderwerpen zijn. Die discussie is vaak heftig, maar niet gestoeld op feiten. Het onderzoek van Engbersen levert die feiten, en ze zijn onderbouwd. Dat is maatschappelijk relevant.'

'Het onderzoek biedt inzicht in criminaliteit door illegalen en laat zien dat het vooral gaat om overlevingscriminaliteit. Dat valt niet goed te praten. Maar het toont ook aan dat we over illegalen niet moeten spreken in termen van een gevaar voor de Nederlandse samenleving. We moeten ons realiseren dat er mensen zijn die min of meer tot criminaliteit gedwongen zijn om te overleven.'

'Het onderzoek laat zien wat er met uitgeprocedeerde asielzoekers gebeurt. Natuurlijk zitten die ook tussen de illegalen. VluchtelingenWerk kan daarover voorlichting bieden aan 'uitgeprocedeerden'. Ik bedoel: aan mensen laten zien dat je als uitgeprocedeerde asielzoeker geen perspectief hebt in Nederland, dat illegaliteit geen reële optie is. Dat is belangrijk.'

Rapport: Illegale Vreemdelingen in Nederland

Veel aandacht ging ook uit naar het onderzoeksrapport *Illegale vreemdelingen in Nederland; omvang, overkomst, verblijf en uitzetting*. Aan dit onderzoek in opdracht van het WODC is gewerkt door een team van onderzoekers van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Universiteit van Leiden en de Universiteit van Utrecht. Het onderzoeksteam stond onder leiding van prof. dr. Godfried Engbersen (EUR). De schatting van het aantal illegale vreemdelingen werd gemaakt onder verantwoordelijkheid van prof.dr. Peter van der Heijden (UU). Het onderzoek is gebaseerd op politiekegegevens afkomstig van alle 25 politieregio's in Nederland en gesprekken met 156 illegale vreemdelingen die afkomstig zijn uit acht herkomstlanden: China, Iran, Marokko, Somalië, Sri Lanka, Turkije, voormalige Joegoslavië en de voormalige Sovjet Unie.

Nederland telt op jaarbasis tussen de 112.000 en 163.000 illegale vreemdelingen. In de periode 1997-2000 zijn in de 25 politieregio's van Nederland ruim 53.000 staandhoudingen verricht, die betrekking hadden op ruim 47.000 illegale vreemdelingen.

Ruim de helft van de illegale vreemdelingen die in de periode 1997-2000 in aanraking is gekomen met de politie, is staande gehouden voor zaken die niet als criminaliteit worden aangeduid, maar voor overtredingen van de vreemdelingenwetgeving of politieverordeningen. Ruim een derde van de illegale vreemdelingen is staande gehouden omdat zij verdacht worden van het plegen van delicten, relatief vaak diefstalgerelateerd.

Uit de politiestatistiek over de periode 1997-2000 blijkt dat de categorie lichtere delicten in omvang toeneemt. Deze toename lijkt vooral voort te vloeien uit het aangescherpte vreemdelingenbeleid waardoor het voor illegale vreemdelingen steeds moeilijker is geworden om via (formele) arbeid aan inkomsten te komen. Het gevolg daarvan is dat vormen van 'overlevingscriminaliteit' onder illegale vreemdelingen toenemen. Dit geldt vooral voor nieuwe migrantengroepen die niet kunnen terugvallen op gevestigde etnische gemeenschappen. Ook dit onderzoek heeft veel aandacht getrokken in de landelijke media. Het heeft een rol gespeeld in de discussie over de veronderstelde criminaliteit van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen.

Rapport: Advocaten en advocatuur in loondienst

In de maanden januari - juni 2002 is evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de nieuwe Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking van de Nederlandse Orde van Advocaten, die sinds 1 mei 1997 van kracht is. Deze verordening maakt het voor juristen in dienstbetrekking bij niet-advocaten mogelijk om onder bepaalde voorwaarden toe te treden tot de advocatuur. Het onderzoek is verricht door P. Gunst en F. Bruinsma van de Universiteit Utrecht. De telefonische interviews hebben specifieke informatie opgeleverd over institutionele belemmeringen en knelpunten. In een tijdens de uitvoering van het onderzoek verschenen advies aan de staatssecretaris, afkomstig van de commissie-Ouwerkerk, wordt voorgesteld de taak van de Bureaus Rechtshulp in te perken tot de eerstelijns rechtshulp, de zogeheten loketfunctie. Twee van negen bevroegde bureaudirecteuren kunnen zich vinden in dit advies; zij hebben er geen moeite mee de tweedelijns rechtshulp over te laten aan de advocatuur. De overgrote meerderheid van de bureaudirecteuren opteert voor een voortzetting van de bestaande situatie, waarbij de eerste en de tweede lijn gecombineerd zijn binnen de bureaus. In deze optie blijft er ruimte voor bureaujuristen die advocaat in loondienst worden, zij het dat deze optie op gespannen voet staat met het advies-Ouwerkerk.

2. Infrastructureel onderzoek

- 2.1 Recidivemonitor
- 2.2 Strafrechtmonitor
- 2.3 Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD)
- 2.4 European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics
- 2.5 Expert Group on Data on Crime and Victimization
- 2.6 Steering Committee Campbell Crime and Justice Group
- 2.7 Georganiseerde misdaad St. Maarten
- 2.8 Prognoses Sanctiecapaciteit
- 2.9 Ontneming en Wet-Bob

Het WODC verricht ook doorlopend onderzoek dat voorbereidend van aard is. Het is voorbereidend in die zin dat de daartoe verzamelde data onderzoekers in staat stellen om snel antwoord te kunnen geven op onderzoeksvragen. Dit type onderzoek is meestal longitudinaal van karakter, en levert regelmatige publicaties op, met zo mogelijk vastgelegde tijdsintervallen. In de meeste gevallen hebben we het over steeds interessanter wordende databanken, waarvan we er graag een paar hieronder bespreken.

2.1 Recidivemonitor

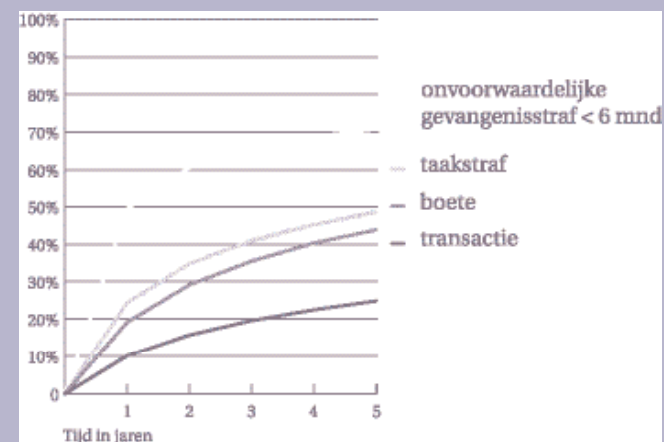
De WODC-Recidivemonitor is een langlopend onderzoeksproject waarin gestandaardiseerde recidivemetingen worden verricht onder verschillende groepen justitiabelen. Met dit project hopen we een beter beeld te krijgen van de effecten van strafrechtelijke interventies. De metingen in het kader van de Recidivemonitor verlopen steeds op dezelfde manier. De uitkomsten van het onderzoek zijn hierdoor onderling vergelijkbaar. Sommige metingen worden gezette tijden herhaald, zodat van belangrijke dadergroepen ook het verdere verloop van hun criminele carrières op de voet kan worden gevolgd.

In het achterliggende jaar zijn metingen verricht onder pedoseksuele daders, verkeersdelinquenten, overtreders van de Opiumwet en geweld- en zedendelinquenten. Het recidiveonderzoek onder veelplegers, ex-gedetineerden, expupillen van justitiële jeugdinstellingen en ex-tbs-gestelden loopt nog, evenals het onderzoek naar de uitstroomresultaten van de belangrijkste straffen en maatregelen. Het WODC draagt met onderzoek en advies bij aan het beleidsprogramma 'Terugdringen Recidive'. In het kader van dit programma wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een handleiding 'effectevaluatie strafrechtelijke interventies'. Verder is het team van de Recidivemonitor bezig met de opbouw van een onderzoeksliteratuurbestand op dit terrein.

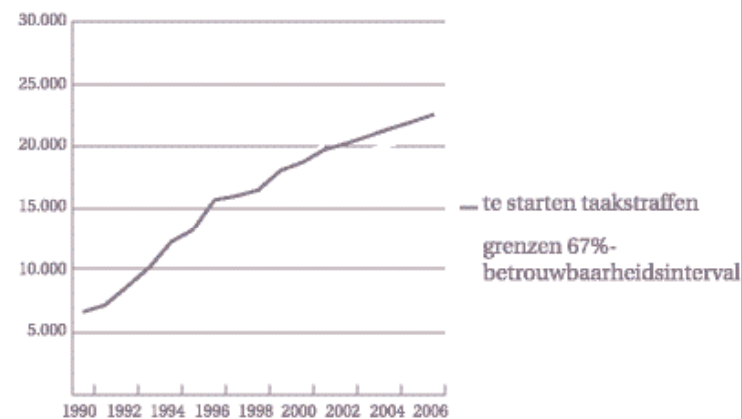
2.2 Strafrechtmonitor

De Strafrechtmonitor (SRM) is opgezet in 1996 vanuit de behoefte om te beschikken over snel toegankelijke, kwalitatief hoogwaardige gegevens over strafzaken. Er worden periodiek strafzaken geanalyseerd die door Openbaar Ministerie of rechtbank in een bepaald jaar in eerste aanleg zijn afgedaan. Om het jaar worden van circa duizend strafdossiers gegevens over dader, delict(en), procesgang en eventuele slachtoffer(s) in zowel kwantitatieve als tekstuele vorm vastgelegd. Met het aldus verkregen gegevensbestand kan op snelle en efficiënte wijze onderzoek worden uitgevoerd, waarbij op de achtergronden van de behandelde strafzaken kan worden ingegaan. De combinatie van casusbeschrijvingen en gedetailleerde kwantitatieve informatie maakt de SRM tot een unieke bron voor wetenschappelijk onderzoek, te meer omdat ook ontwikkelingen in de strafrechtspleging en strafprocessuele gang kunnen worden onderzocht.

Percentage algemene recidive na verschillende soorten afdoeningen (1997)

Ontwikkeling taakstraffen meerderjarigen

In 2002 is een derde dataverzamelingsronde gestart, en bijna afgerond. Er is een onderzoeksprogramma opgesteld, waarin een aantal onderzoekslijnen voor de komende jaren wordt uitgezet op basis van zowel beleidsmatige als wetenschappelijke inzichten. Daarnaast is als onderzoeksnotitie verschenen een op de SRM gebaseerde studie 'Daderprofielen van autodiefstal' en zijn deelprojecten gestart, onder meer een vervolgonderzoek naar bekenkende en ontkennende verdachten, en een onderzoek naar de zogenoemde veelplegers in relatie tot drugsverslaving.

2.3 Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD)

Alle afdoeningen van het Openbaar Ministerie, de rechtbanken, de hoven en de Hoge Raad worden opgeslagen bij de Centrale Justitiële Documentatiedienst (CJD) in Almelo. Om deze informatie te ontsluiten voor onderzoek en beleid is op initiatief van het WODC de OBJD gebouwd, waarin geanonimiseerde gegevens uit de justitiële documentatie worden opgeslagen. In 2002 heeft het WODC verdere ontwikkelingen aan deze database doorgevoerd en is een begin gemaakt met het gebruik van de database, met name voor recidiveonderzoek. En ook werd in 2002 uitgevoerd onderzoek op het gebied van moord en doodslag deels gebaseerd op gegevens uit de OBJD.

2.4 European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics

Het WODC heeft in 2002 actief meegewerkt aan het tot stand komen van de tweede editie van het *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*. Deze publicatie bevat criminaliteitsstatistieken van een veertigtal Europese landen. Publicatie hiervan is gepland voor medio 2003. Het WODC heeft de gegevensaanlevering van een zestal landen gecoördineerd, heeft een bijeenkomst van de expert group die verantwoordelijk is voor de publicatie georganiseerd en heeft de website van het European Sourcebook gebouwd en in beheer.

2.5 Expert Group on Data on Crime and Victimization

Het WODC is lid van de Expert Group on Data on Crime and Victimization van het Crime Prevention Network van de Europese Unie. Binnen deze groep worden aanbevelingen gedaan om te komen tot vergelijkbare metingen van criminaliteit en de strafrechtelijke reactie daarop tussen de EU-lidstaten.

2.6 Steering committee Campbell Crime and Justice Group

Het WODC maakt deel uit van de steering committee van de Campbell Crime and Justice Group. De Campbell Collaboration is een internationaal samenwerkingsverband dat zich tot doel stelt systematische 'reviews' samen te stellen van wetenschappelijke onderzoeken naar de effecten van interventies op het gebied van politie en strafrecht. Deze overzichten van onderzoek dat voldoet aan strenge wetenschappelijke criteria, maken duidelijk welke interventies aantoonbaar wel en welke aantoonbaar niet werken. De resultaten worden vervolgens ter beschikking gesteld aan beleidsmakers en het algemene publiek. Aan het eind van het verslagjaar werd een dertigtal reviews uitgevoerd, bijvoorbeeld naar de effecten van 'boot camps', naar de effecten van de behandeling van seksuele delinquenten, naar de effecten van cameratoezicht alsmede naar de effecten van preventieprogramma's gericht op gezinsbegeleiding.

2.7 Georganiseerde misdaad Sint Maarten

In het najaar van 2002 heeft de minister van Justitie met zijn ambtgenoot van de Nederlandse Antillen afgesproken dat het WODC in samenwerking met de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) een onderzoek zal verrichten naar de aard en ernst van de georganiseerde criminaliteit op het eiland Sint Maarten. Ook zal daarbij aandacht worden besteed aan de aanpak van deze vorm van criminaliteit en de risico's daarvan voor de bestuurlijke integriteit.

2.8 Prognoses Sanctiecapaciteit

Evenals in voorgaande jaren heeft het WODC in 2002 nieuwe prognoses gemaakt voor de behoefte aan sanctiecapaciteit in de komende vijf à zes jaar. Sanctiecapaciteit omvat alle vormen van straffen en maatregelen, namelijk taakstraffen, Halt-maatregelen, plaatsingen in justitiële jeugdinstellingen (op civielrechtelijke en strafrechtelijk titel), TBS-maatregelen, plaatsingen in vreemdelingenbewaring en vrijheidsstraffen. Vanwege alle commotie rond het heenzenden van bolletjesslikkers aan het begin van het verslagjaar, is het prognoseproces nog eens geëvalueerd door het instituut NYFER. De door het WODC gebruikte prognosemodellen ten behoeve van de (middel)lange termijn konden de toets der kritiek goed doorstaan. Wel doet NYFER enkele aanbevelingen met betrekking tot prognoses voor de korte termijn. Mede in dit licht is het WODC is een samenwerkingsverband aangegaan met de Stichting Economisch Onderzoek (SEO) van de Universiteit van Amsterdam om een aantal noodzakelijke wijzigingen en uitbreidingen van de prognosemodellen te bewerkstelligen en de wetenschappelijke kwaliteit ervan te waarborgen.

De nieuwe prognoses zijn samen met het rapport van NYFER in de zomer van het verslagjaar aan de Tweede Kamer aangeboden. Met name vanwege de verwachte forse tekorten in het gevangeniswezen (4000 cellen in 2006) hebben de prognoses veel media-aandacht gekregen.

2.9 Ontneming en Wet-Bob

Nog net in 2002 is begonnen met een evaluatie van de zogenaamde zware ontne- mingszaken. Daarnaast gaat het centrum door met de evaluatie van de Bijzondere opsporingsbevoegdheden, net zoals het onderzoek ten behoeve van de derde monitor georganiseerde criminaliteit (die in 2005 zal verschijnen).

Wilzing: "WODC-monitor goed bruikbaar voor politie"

Jan Wilzing, korpschef van de politieregio IJsselland en portefeuille- houder zware georganiseerde criminaliteit in de Raad van Hoofdcommissarissen, is enthousiast over zijn contacten met het WODC: "De monitor georganiseerde criminaliteit is een goed voor- beeld van wetenschappelijk gefundeerd onderzoek dat ook bruikbaar is voor de politiepraktijk. Het onderzoek levert nieuwe inzichten op en beleidsadviezen met een hoge realiteitswaarde."

"Ook in de komende jaren zal er in toenemende mate behoefte zijn aan onderzoek dat een brug weet te slaan tussen de wetenschap- lijke wereld en de wereld van politie en justitie. Voor het WODC ligt hier dan ook nog een prachtige markt open."

Bijlagen

Intame bedrijfsvoering

Raad van Advies

Kennisverspreiding

3. Advisering

- 3.1 Nulmetingen
- 3.2 Recidive
- 3.3 Sanctiecapaciteit
- 3.4 Drugcriminaliteit

Onze accountmanagers, onderzoekers en onderzoeksbegeleiders kennen hun eigen onderzoeksveld door en door en kunnen daardoor hun partners op het kerndepartement ook adviseren over het nut van het gebruik van wetenschappelijk onderzoek bij voorbereiding en evaluatie van beleid. Soms is bepaald onderzoek al eens eerder gedaan, of kan er eenvoudig worden aangehaakt bij reeds lopend onderzoek. Dan weer is nieuw onderzoek nodig, gegeven de specifieke en nieuwe vraag die de opdrachtgever heeft. Het WODC ziet het echter ook als zijn taak om aan 'onderzoekspreventie' te doen. Immers, voor de beantwoording van sommige beleidsvragen is niet altijd 'zwaar' wetenschappelijk verantwoord onderzoek noodzakelijk en wordt door het WODC meegedacht over andere, vaak goedkopere, manieren om antwoorden te vinden. De medewerkers van het WODC leveren daarnaast ook regelmatig advies los van concrete onderzoeksprojecten of worden als expert ingezet bij departementale commissies, of daarbuiten.

3.1 Nulmetingen

Regelmatig komt het voor dat er wensen of zelfs plannen zijn voor onderzoek dat pas (veel) later uitgevoerd zal worden. Dat is vooral bij de evaluatie van wet- en regelgeving en van justitiële interventies. Deze effectmetingen kunnen pas na een aantal jaren na de invoering van die wetten, regels of interventies worden gedaan. Echter, om later wetenschappelijk verantwoorde uitspraken over effecten te kunnen doen, dienen er wel zogeheten nulmetingen plaats te vinden waarbij goed bedacht wordt wat er precies onderzocht moet worden. Dit soort beleidsevaluaties zal volgens het WODC de komende jaren alleen maar in aantal toenemen, enerzijds door de invoering van de VBTB-systematiek, anderzijds doordat we verwachten dat beleidsdirecties steeds vaker een beroep op ons zullen doen om tijdig te worden geadviseerd.

Om hier aan te voldoen is het WODC sinds 2001 partner in zogeheten consultancyprojecten. Dat wil zeggen dat we met de beleidsdirecties aan tafel gaan zitten en gezamenlijk nagaan op welke manier we dat type onderzoek het best mogelijk kunnen voorbereiden en opzetten. In het kader daarvan gaat het WODC in samenspraak met de beleidsdirecties na op welke manier de onderzoeken die de beleidsevaluaties moeten gaan begeleiden, zo optimaal mogelijk kunnen worden voorbereid en opgezet. Op het gebied van Jeugd en Preventie zijn in 2002 twee consultancyprojecten gestart, op het gebied van Tenuitvoerlegging (sanctietoepassing) drie.

3.2 Recidive

In Nederland bestaat een zeer grote diversiteit aan sancties en vormen van interventies, die door het WODC op hun effectiviteit worden onderzocht. Dit is met name het geval op het terrein van het monitoren van recidive; daarin heeft het centrum inmiddels een bijzondere reputatie en positie opgebouwd. Met de ontwikkeling van de OBDJ (Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie) en de inspanningen die de afgelopen jaren zijn gedaan om tot een eenduidig en operationeel systeem van recidivemetingen te komen, kan het WODC voor alle sectoren van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) van het ministerie van Justitie systematisch en regelmatig de recidivegegevens produceren, inclusief de zogeheten criminele carrières.

3.3 Sanctiecapaciteit

Evenals in voorgaande jaren heeft het WODC in 2002 weer nieuwe prognoses gemaakt voor de behoefte aan sanctiecapaciteit in de komende vijf à zes jaar. Sanctiecapaciteit omvat alle vormen van straffen en maatregelen, namelijk taakstraffen, Halt-maatregelen, plaatsingen in justitiële jeugdinstellingen (op civielrechtelijke en strafrechtelijk titel), TBS-maatregelen, plaatsingen in vreemdelingenbewaring en vrijheidsstraffen. De nieuwe prognoses zijn samen met het rapport van het onderzoeksinstituut NYFER in de zomer van het verslagjaar aan de Tweede Kamer aangeboden.

3.4 Advies inzake Drugcriminaliteit

Als laatste in dit verslagjaar is de WODC-onderzoekspublicatie *Geregistreeerde drugcriminaliteit in cijfers* afgerond. De studie is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het WODC in een samenwerkingsverband met de dienst Nationale Recherche Informatie. Het rapport geeft een uitgebreid cijfermatig overzicht van de inspanningen die politie, justitie en de justitiële verslavingszorg in Nederland leveren in reactie op drugcriminaliteit. De handhaving van de Opiumwet en de aanpak van door druggebruikers gepleegde criminaliteit komen aan de orde. Er wordt een indicatie gegeven van de last die drugcriminaliteit legt op de strafrechtsketen. Verder gaat het rapport in op de relatie tussen georganiseerde criminaliteit en opiumwetcriminaliteit. Een profiel van opiumwetovertreeders en, deels overlappend, criminele druggebruikers wordt geschetst, met speciale aandacht voor recidive. Tenslotte brengt het rapport ook de opvang en zorg voor criminele drugverslaafden in kaart, waaronder het programma "Strafrechtelijke Opvang Verslaafden" (SOV). Een samenvatting van dit rapport diende als bouwsteen voor de eind 2002 verschenen publicatie "Nationale Drugmonitor; jaarbericht 2002", het vierde jaarbericht in de reeks. Deze reeks bevat daarmee voor het eerst een justitiehoofdstuk. Invulling ervan was toegezegd aan de Tweede Kamer.

Alle WODC-medewerkers zijn actief op het gebied van het bijeenbrengen van wetenschappelijke kennis en het verspreiden ervan. Die kennis is binnen het WODC in diverse vormen aanwezig. Uiteraard in de vorm van de expertise van de medewerkers, maar ook in de vorm van een loket-naar-buiten (de Informatiedesk), een gespecialiseerde bibliotheek (sociale wetenschappen, criminologie), een onnoemelijke hoeveelheid documentatie, statistisch datamateriaal en zo voort.

Om onze kennis aan de man te brengen, gaan de onderzoekers meer wetenschappelijke publicaties leveren aan binnen- en buitenlandse tijdschriften. Daarnaast organiseren we als instituut ook meer conferenties en studiedagen, faciliteren we lezingen, verzorgen we een elektronische nieuwsbrief en doen we meer en meer aan actieve kennisverspreiding via het internet door een eigen website te exploiteren (www.wodc.nl).

Na de zomer van het verslagjaar is een begin gemaakt met extra promotieactiviteiten in de richting van de media, waarbij soms nauw werd samengewerkt met de afdeling Voorlichting van het ministerie van Justitie. Deze activiteiten waren soms zeer succesvol. Met name het onderzoeksrapport *Het Bordeelverbod opgeheven* mocht zich in een warme belangstelling van de media verheugen: diverse optredens voor radio, dag- en weekbladen. Alle landelijke en vrijwel alle regionale dagbladen bespraken het rapport aan de hand van interviews en achtergrondreportages. Een andere grote media-trekker was het rapport *Georganiseerde criminaliteit in Nederland*.

Hieronder geven wij een beschrijving van een aantal activiteiten.

4.1 Justitiële verkenningen

Na het vertrek op 1 december 2001 van Bas van Stokkom als eindredacteur van het tijdschrift *Justitiële verkenningen*, kon de redactie leunen op een grotere inzet van de redactieraad en anderen. In mei van dit verslagjaar trad een nieuwe eindredacteur aan in de persoon van Marit Scheepmaker.

Traditiegetrouw verschenen weer negen themanummers. In het eerste nummer kwamen, in het kader van de landenreeks, de Nederlandse Antillen en Aruba aan bod. Nummer 6 (Culturele diversiteit) kwam tot stand met medewerking van Hans Willemse en Thijs van der Heijden, beiden werkzaam bij de Directie Algemene Justitiële Strategie van het ministerie van Justitie. Het werd een themanummer dat veel aftrek vond en waaraan ook de landelijke pers aandacht besteedde. Hetzelfde gold voor de nummers 6 (over Justitie en media) en 8 (over Recidive).

Het actief tevoren verspreiden van het voorwoord van het themanummer over Recidive onder redacties van dag-, week- en vakbladen, leverde veel respons op. Een aantal dagbladen kwam met een uitgebreide bespreking van het tijdschrift en zijn inhoud op de dag van verschijning. Ook werden auteurs naar aanleiding van hun bijdrage aan *Justitiële verkenningen* gevraagd voor radio-interviews.

4.2 Onderzoeksdatabase

De onderzoeksdatabase van het WODC is het afgelopen jaar geheel vernieuwd. In deze database zijn gegevens opgeslagen over alle door het ministerie van Justitie in gang gezette onderzoeken. Iedere WODC'er is nu in staat om snel inzicht te krijgen in alle recentelijk afgeronde, de lopende en alle voorgenomen onderzoeken. Verder bevat de onderzoeksdatabase gegevens over evaluatieonderzoeken binnen het ministerie van Justitie zoals gevraagd in de Regeling Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid. Deze gegevens zullen in 2003 via het rijksbrede intranet RYX (www.ryx.nl) toegankelijk gemaakt worden.

4.3 Informatiedesk

Ook in 2002 zijn veel ad hoc-vragen via de informatiedesk van het WODC beantwoord. Soms door een snelle levering van een thematische literatuurlijst, soms door het verwijzen naar de juiste personen en instantie, dan weer door het leveren van statistische overzichten en zo voorts.

Aan de hand van onderstaande top-10 is te zien waar de aandacht van de vraagstellers vooral op was gericht. Het is niet verbazingwekkend dat deze lijst in belangrijke mate de justitiële problematiek van het afgelopen jaar weerspiegelt.

1. Gewelddelicten
2. Jeugdcriminaliteit
3. Politie
4. Justitiële inrichtingen
5. Drugs en Slachtoffers van Misdrijven (ex aequo)
6. Straffen
7. Algemene vragen en Internationale aangelegenheden (ex aequo)
8. Allochtonen
9. Zedendelicten
10. Criminologie en Overige Delictsvormen (ex aequo)

Mede door in de tweede helft van het verslagjaar gestarte gerichte acties in de richting van de media, nam het aantal vragen voor de Infodesk sterk toe.

4.4 Studiedagen

Het WODC heeft in het verslagjaar een aantal studiedagen georganiseerd, soms naar aanleiding van de actualiteit, soms ook naar aanleiding van een afgerond onderzoek. Enkele voorbeelden zijn: Criminaliteitsbeleid en Moraal, de Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie OBJD, de Wet-Bob en Zinloos Geweld. Deze in-huis georganiseerde studiemiddagen bleven onverkort goed bezocht, ook door geïnteresseerden van andere organisaties. De huidige tijdelijke huisvesting stelt beperkingen aan het organiseren van interne workshops

en kleine conferenties. Veel bezoek en media-aandacht kregen vooral de extern gehouden studiedagen over Georganiseerde Criminaliteit – in samenwerking met de Vrije Universiteit Amsterdam – en een aantal (vervolg-)conferenties over de Evaluatie van de Wet-Bob.

4.5 Statistische naslagwerken

In 1999 en in 2001 publiceerden het WODC en het CBS een lijvig boekwerk over criminaliteit en rechtshandhaving. In deze twee publicaties worden de kwantitatieve ontwikkelingen op het gebied van criminaliteit, opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging van sancties uitvoerig in beeld gebracht. De publicaties blijken veel geraadpleegd te worden door pers, wetenschap en anderszins beroepsmatig geïnteresseerden, vooral als statistisch naslagwerk. Met het doel de informatie zo up-to-date mogelijk ter beschikking te stellen aan nog groter publiek is besloten de informatie op het internet te gaan aanbieden. De betreffende internetsite zal voortdurend met de nieuwste informatie worden aangevuld. De lancering van de site wordt in de tweede helft van 2003 verwacht. De site wordt onderdeel van de nieuwe WODC-website die momenteel in ontwikkeling is. Het boek zal zijn huidige vorm nog één keer worden gepubliceerd. Deze publicatie bevat gegevens tot en met 2001 en staat gepland voor de zomer van 2003.

4.6 WODC in de media

Van elk onderzoeksrapport zijn de media op de hoogte gebracht door middel van persberichten, die door het WODC in samenwerking met de Directie Voorlichting zijn gemaakt en uitgebracht. Extra activiteiten in de richting van de media hebben dit verslagjaar geleid tot aanzienlijk meer aandacht voor het WODC, zijn onderzoekers en zijn expertise. Een aantal gerichte acties leidde zelfs tot meer dan het gebruikelijke aantal berichten in de schrijvende en de audiovisuele media, zoals de onderzoeken met betrekking tot de bijzondere opsporingsbevoegdheden (veel achtergrondverhalen en radio), de zware en georganiseerde criminaliteit (diverse optredens voor radio, achtergronden vooral op televisie en in de schrijvende pers), de opheffing van het bordeelverbod (meer dan 35 nieuws- en achtergrondverhalen en interviews) en huiselijk geweld bij allochtonen (vooral radio en televisie).

Deze publieke aandacht leverde overigens ook weer meer reacties op. Meer (potentiële) klanten wisten het WODC te vinden, en ook nam het aantal vragen voor de Infodesk in de tweede helft van het verslagjaar met ruim 10% sterk toe. Deze extra activiteiten zullen een vervolg krijgen in het jaar 2003; daartoe zal een aantal WODC-experts mediatrainingen ontvangen.

Marcel van Dam: "Onderzoek relatie tussen gevoel van onveiligheid en aandacht in de media"

Marcel van Dam, oud-staatssecretaris van Volkshuisvesting en presenter van het hooggewaardeerde televisieprogramma 'De achterkant van het gelijk' meent dat de belangstelling voor criminaliteit en veiligheid nog nooit zo groot geweest als nu. "Dat heeft natuurlijk alles te maken met het feit dat zoveel mensen zich onveilig voelen. Is dat terecht? Die vraag houdt mij al veel langer bezig. Als ik kijk naar de curve van de geweldcriminaliteit op pagina 66 van 'Criminaliteit en Rechtshandhaving 2000', dan lijkt het dat de hoeveelheid geweld in de laatste 20 jaar nauwelijks toe- of afgenomen is. Terwijl de bevolking wel is gegroeid. In ieder geval is de toename van het gevoel van onveiligheid, of nog liever de berichtgeving daarover en de politieke aandacht daarvoor, niet met die curve te rijmen."

"Zou het geen idee zijn voor de onderzoekers van het WODC om de relatie te onderzoeken tussen het gevoel van onveiligheid en de aandacht in de media en de politiek voor geweldscriminaliteit? Als die curve er ook nog bij zou komen, zou ik de publicatie 'Criminaliteit en Rechtshandhaving' met nog meer aandacht, en nog frequenter raadplegen."

4.7 WODC op het internet

Vanaf 1997 heeft het WODC op internet een eigen website www.wodc.nl. Het aantal bezoekers dat de WODC-site bezoekt, blijft sterk stijgen. Van 81.000 in het jaar 2000, via een kleine 105.000 in 2001 tot bijna 150.000 in het verslagjaar. Alle in 2002 uitgekomen WODC-rapporten zijn met volledige tekst (in pdf) en leesvervangende samenvatting op de WODC-site toegankelijk gemaakt. Voor zover mogelijk zijn ook de door het WODC gesubsidieerde onderzoeksrapporten met volledige tekst en samenvatting toegankelijk gemaakt. Er wordt door bezoekers veelvuldig gebruik gemaakt van de mogelijkheid gehele (of delen van) rapporten te downloaden.

In 2002 is voor het eerst gebruik gemaakt van de mogelijkheid om via Internet en met behulp van een elektronische vragenlijst informatie te verzamelen ten behoeve van het WODC-onderzoek 'Naamrecht'. Gezien de positieve resultaten van deze manier van enquêteren is besloten in de toekomst meer van deze mogelijkheid gebruik te gaan maken.

Tevens is met toestemming van het Openbaar Ministerie (OM) het onderdeel 'Interventiestrategieën' (OM-IS) op www.wodc.nl toegankelijk gemaakt. OM-IS is in samenwerking met het WODC opgebouwd. Het bevat een overzicht van achtergronden van veel voorkomende vormen van criminaliteit en de mogelijke vormen van interventie- en preventiemogelijkheden. Komend jaar krijgt www.wodc.nl een nieuwe inrichting en vormgeving.

4.8 International Victimology Website (IVW)

Het WODC exploiteert op verzoek van de Verenigde Naties sinds 1999 de International Victimology Website. In het verslagjaar is besloten om van dit pilot-project een structurele activiteit te maken en verder te ontwikkelen. IVW wordt steeds internationaler. Momenteel biedt de website slachtoffergerelateerde informatie uit en over 33 landen en beschikt zij over een uitgebreid wereldwijd netwerk van instituten en experts. De site telt meer dan 800 links naar zowel unieke documenten op de eigen website als naar (materiaal op) andere websites.

Waar halen ze het vandaan?

In april 2001 gingen ruim honderd jongeren tijdens het jaarlijkse Nationaal Jeugddebat in discussie met een aantal bewindslieden, waaronder de Minister van Justitie. De jongeren dienden een motie in om de leeftijdsgrens voor de toegang tot coffeeshops te verlagen van 18 naar 16 jaar, die in 1996 juist was verhoogd van 16 naar 18 jaar. Volgens de jongeren zouden 16- en 17-jarigen als gevolg van de verhoging meer in aanraking komen met harddrugs en criminaliteit, wanneer ze cannabis aanschaffen. De minister heeft de jongeren toegezegd om een onderzoek in de vorm van een quick scan te laten doen naar het cannabisgebruik van jongeren, in het bijzonder onder 16- en 17-jarigen, en de plaatsen waar zij de cannabis vandaan halen. Het WODC heeft deze toezegging opgepakt en de voorhanden wetenschappelijke gegevens hierover op een rij gezet in de notitie 'Gebruik en aanschaf van cannabis door 16- en 17-jarigen'. Deze heeft Minister Donner tijdens het Nationaal Jeugddebat 2002 aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, Frans Weisglas. Voor de jongeren zelf bracht het WODC daarvan in een beperkte oplage een gepopulariseerde versie uit, getiteld 'Waar halen ze het vandaan?'

Door het toenemend aantal documenten bleek het handmatig bijhouden van de webpagina's niet meer mogelijk. Een andere werkwijze was noodzakelijk. In het verslagjaar is een begin gemaakt met de opzet van een database georiënteerde website. In de nabije toekomst kunnen gebruikers eenvoudig informatie zoeken naar land en onderwerp. De website trekt nu bijna 7.000 unieke bezoekers per maand, met een kleine 30.000 zogeheten pageviews. De IVW news flashes – incidenteel verstuurd nieuwsberichten via e-mail – worden hoog gewaardeerd; de elektronische mailing list (ongeveer 1.300) blijft groeien.

4.9 Bibliotheek en Documentatie

De inhoud van de criminologiecollectie van het WODC is in het verslagjaar op een aantal punten opgeschoond, verfijnd en nog meer toegespitst op de speerpunten van het WODC. Hierdoor is een slagvaardige, actuele werkbibliotheek ontstaan.

In 2002 is na een jarenlange worsteling eindelijk de nieuwe bibliotheekautomatisering in gebruik genomen, zodat de dienstverlening aan justitiemedewerkers en derden weer met nieuwe energie kon worden aangevat. Ook werd in 2002 gestart met de inventarisatie van voor de gebruikers van de WODC-documentatie relevante en interessante elektronische informatiebronnen, zoals (inter)nationale abstractbestanden, elektronische tijdschriften enz. Met deze inventarisatie is een eerste stap gezet naar de herpositionering van de documentaire informatiefunctie. Deze herpositionering is des te dringender geworden als gevolg van de recent opgelegde bezuinigingstaakstelling en de daarmee gepaard gaande personele inkrimping.

Het jaar 2003 zal dan ook vooral in het teken staan van deze herinrichting. Alle energie is gericht op de ontwikkeling en inrichting van een op een moderne leest geschoeid 'digitaal documentair informatiecentrum'. Hierbij zullen wij optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die ICT en de WODC websites (zowel op het Justitienet als op het Internet) ons bieden. Zo zullen er specifiek op de WODC-onderzoekspeerpunten gerichte websites worden ontwikkeld en zal er extra aandacht worden besteed aan het attenderen op en verspreiden van relevante documentaire informatie via deze media.

4.10 Samenwerking met Boom Juridische Uitgevers

Kort voor het einde van het verslagjaar kon, na een Europese aanbestedingsronde, het contract worden gesloten tussen het WODC en Boom Juridische Uitgevers (Bju). Uitvloeisel van het contract is dat zowel de onderzoeksreeks van het WODC (de reeks Onderzoek en Beleid) als het tijdschrift *Justitiële verkenningen* in coproductie zal worden uitgegeven.

5. Raad van Advies

- 5.1 Samenstelling
- 5.2 Werkwijze
- 5.3 Behandelde onderwerpen

5.1 Samenstelling

De Raad van Advies WODC bestond tijdens het verslagjaar uit:

- prof mr M.S. Groenhuijsen, voorzitter
hoogleraar strafrecht aan de Universiteit van Tilburg
- drs V.N.S. Deconinck
journalist, presentator 2Vandaag
- mr S.J.A.M. van Gend
advocaat-generaal, verbonden aan het ressortparket Amsterdam
- prof dr M. Killias
hoogleraar criminologie aan de Universiteit van Lausanne (CH)
- mr A. Kosto
Lid van de Raad van State, ex-staatssecretaris van Justitie
- mw G.W. van Montfrans-Hartmann
organisatieadviseur

Aan het einde van het verslagjaar hebben de leden Groenhuijsen, Killias en Kosto afscheid genomen van de Raad. Hun zetels zijn ingenomen door:

- prof mr Y. Buruma, voorzitter
hoogleraar strafrecht, Katholieke Universiteit Nijmegen,
- mw mr E. Kalsbeek, Lid Tweede Kamer de Staten-Generaal, ex-staatssecretaris van Justitie
- prof dr P. Ponsaers
hoogleraar criminologie, Rijksuniversiteit Gent

5.2 Werkwijze

De Raad kwam dit verslagjaar vier maal bijeen om de directeur te adviseren over onderwerpen die betrekking hadden op zowel het beleid als de prestaties van het WODC. Dat is twee keer meer dan in voorafgaande jaren, grotendeels vanwege het lopende organisatieveranderingsproces.

Verder maakt RvA-voorzitter de heer Groenhuijsen deel uit van de departementale selectie-adviescommissie voor de nieuwe directeur van het WODC, welke commissie dit verslagjaar twee keer bij elkaar kwam om samen met de Secretaris-Generaal van het departement van Justitie overleg te plegen over de te selecteren kandidaten.

De heer Deconinck heeft als extern deskundige geparticipeerd in de projectgroep Communicatieplan WODC en heeft een mediatraining verzorgd voor enkele MT-leden en een aantal medewerkers van het WODC.

5.3 Behandelde onderwerpen

De Raad heeft zich onder andere gebogen over de nieuwe strategienota en het Organisatie- en Formatierapport Onderzoeksafdelingen dat als verdere uitwerking daarvan is opgesteld. Ook heeft de Raad met de directeur en enkele MT-leden een aantal keren van gedachten gewisseld over het onderzoekprogramma en het ontwerp van een nieuwe procedure voor de onderzoeksprogrammering.

Het Jaarplan 2003 en de daarin door de departementsleiding opgelegde bezuinigingstaakstelling was voor de Raad van Advies aanleiding om de minister van Justitie een brief te schrijven waarin hij zijn zorgen uit over de voorgenomen reductie van het onderzoeksbudget en het uitplaatsen van de criminologiecollectie. Tenslotte heeft de Raad van Advies een reglement inzake zijn positie en werkwijze vastgesteld.

Bijlagen

6. Interne bedrijfsvoering

- 6.1 Nieuwe strategie
- 6.2 Personeel
- 6.3 Huisvesting
- 6.4 Managementinformatie
- 6.5 Handboek WODC
- 6.6 Ziekteverzuim
- 6.7 Opleidingsprogramma

6.1 Nieuwe strategie

In het verslagjaar is veel energie gaan zitten in het ontwikkelen van een nieuwe strategie voor het WODC en de implementatie daarvan, onder andere in de vorm van reorganisaties van afdelingen en activiteiten. Een reorganisatie binnen het huidige Bedrijfsbureau heeft tot gevolg gehad dat de organisatie van de bedrijfsvoeringstaken, door onder meer duidelijker verantwoordelijkheden aan functionarissen toe te kennen, is verbeterd. Daarnaast is de Bureauredactie binnen de afdeling Documentaire Informatievoorziening opgeheven. Deze taak (redigeren en layouten van rapporten) wordt nu buiten het WODC uitgevoerd.

Verder zijn de sectoren Onderzoek opnieuw ingedeeld, met als doel onder andere de verbetering van de relatie met onze klanten, door middel van de invoering van accountmanagement binnen het WODC en het verbeteren en vergroten van de wetenschappelijke uitstraling. De verwachting is dat deze reorganisatie begin 2003 zal worden afgerond.

Naast deze reorganisatie zijn de MT-leden en hun medewerkers bezig een tweejarig projectenplan uit te voeren waardoor op verschillende fronten aan de invoering van de nieuwe strategie wordt gewerkt. Deze drie fronten zijn:

- het verbeteren van de klantrelatie met het departement van Justitie;
- het vergroten van de wetenschappelijke uitstraling; en
- de verbetering van de bedrijfsvoering.

6.2 Personeel

Op 1 januari 2002 waren er 90 medewerkers in dienst bij het WODC. De vaste formatie bestond uit 77 fte's, met een fifty-fifty verdeling van mannen en vrouwen. Daarnaast waren er 15 tijdelijke medewerkers in dienst.

6.3 Huisvesting

Sinds 2000 is het WODC (tijdelijk) gehuisvest in het pand Koninginnegracht 19, in Den Haag, op een flinke kilometer van het kerndepartement. Het pand biedt voldoende ruimte voor de activiteiten van het WODC, zij het dat workshop- en congresactiviteiten steeds beperkt plaats kunnen vinden. Wel is nu reeds duidelijk dat de fysieke afstand tot het departement het aantal informele contacten met beleidsambtenaren heeft doen afnemen, hetgeen niet bevorderlijk is voor de integratie met de rest van het departement. Het WODC blijft dan ook uitkijken naar huisvesting binnen, of in de directe omgeving van het kerndepartement ter overbrugging van de tijd tot de algehele nieuwbouw van het departement in 2007 zal zijn gerealiseerd.

6.4 Managementinformatie

In het verslagjaar is voortvarend gewerkt aan de verbetering van de interne bedrijfsvoering. Voorwaarde voor optimale ondersteuning van het WODC is goede managementinformatie. Na presentatie van een aantal managementinformatiesystemen is NAVISION het nieuwe systeem van het WODC geworden. Eind 2002 is de laatste hand gelegd aan de verfijning van het systeem. 2003 zal het jaar van implementatie en evaluatie worden.

6.5 Handboek WODC

Het handboek WODC, waarin de procedures, de *do's and don'ts* voor alle medewerkers zijn opgetekend is in 2002 volledig herschreven en aangepast aan de vernieuwde processen binnen het WODC. Dit handboek-nieuwe stijl wordt via de WODC-Intranetsite aan het personeel aangeboden. Hierdoor is het beheer een stuk vergemakkelijkt en is het beschikbaar maken van actuele procesbeschrijvingen een feit.

6.6 Ziekteverzuim

Ondanks dat het WODC in een periode van onzekerheid verkeerde en diverse reorganisaties kende, is het effect daarvan op het ziekteverzuim beperkt gebleven. In 2002 is het ziekteverzuim (4,1%) zelfs iets teruggelopen ten opzichte van 2001.

Desondanks is in november van het verslagjaar een plan van aanpak vastgesteld om het ziekteverzuim nog verder terug te dringen.

6.7 Opleidingsprogramma

Ook in 2002 werden veel WODC-medewerkers in de gelegenheid gesteld hun kennis en ervaring te ontwikkelen door het volgen van cursussen, trainingen en workshops. Een jaarlijks op te stellen opleidingsprogramma zal daaraan, ook in de toekomst, vorm geven.

Specifiek voor de nieuwe onderzoekers en onderzoeksbegeleiders is een interne cursus georganiseerd, waarbij diverse externe docenten inleidingen geven in de voor het WODC relevante wetenschapsgebieden.

In het verslagjaar verzorgden prof. dr. H.G. van de Bunt, hoogleraar criminologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam een inleiding over de ontwikkeling van de criminologie in Nederland en daarbuiten. Dr. K. Rozemond, universitair hoofd-docent strafrecht aan dezelfde universiteit, onderwees de WODC'ers in de algemene beginselen van het strafrecht en hoe daar in Nederland mee wordt omgegaan. Deze cyclus van inleidingen zal in 2003 worden voortgezet.

Bijlage A Publicaties

A1 WODC-reeks Onderzoek en Beleid

Van vast naar mobiel; een evaluatie van het experiment met elektronisch huisarrest voor minderjarigen als modaliteit voor de voorlopige hechtenis

G.J. Terlouw, P.A. Kamphorst
Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek en beleid, nr. 195

Prognose van de sanctiecapaciteit tot en met 2006

D.E.G. Moolenaar, F.P. van Tulder, G.L.A.M. Huijbregts, W. van der Heide
Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek en beleid, nr. 196

Evaluatie van de Wet BOB - fase 1

R.J. Bokhorst, C.H. de Kogel, C.F.M. van der Meij
Den Haag, Boom Juridische uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek en beleid, nr. 197

Georganiseerde criminaliteit in Nederland; tweede rapport op basis van de WODC-monitor

E.R. Kleemans, M.E.I. Brienens, H.G. van de Bunt, m.m.v. R.F. Kouwenberg, G. Paulides, J. Barenzen
Den Haag, Boom Juridische uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek en beleid, nr. 198

Schijn van partijdigheid rechters

M. ter Voert, J. Kuppens
Den Haag, Boom Juridische uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek & beleid, nr. 199

Het bordeelverbod opgeheven; prostitutie in 2000-2001

A.L. Daalder
Den Haag, Boom Juridische Uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek en beleid, nr. 200

De gekozen achternaam; betekenis van de wijziging van artikel 5 van het Burgerlijk Wetboek

Albert Klijn, Guillaume Beijers
Den Haag, Boom Juridische Uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek en beleid, nr. 201

Jeugdreclassering in de praktijk

M. Kruissink, C. Verwers
Den Haag, Boom Juridische Uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002
Onderzoek en beleid, nr. 202

Van Rechtbank naar Kanton; Evaluatie van de competentiegrensverhoging voor civiele handelszaken in 1999

R.J.J. Eshuis, G. Paulides

Den Haag, Boom Juridische Uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoek en beleid, nr. 203

Geregistreerde Drugcriminaliteit in cijfers; Achtergrondstudie bij het Justitieonderdeel van de Nationale Drugmonitor: Jaarbericht 2002

R.F. Meijer, M. Grapendaal, M.M.J. van Ooyen, B.S.J. Wartna, M. Brouwers en A.A.M. Essers

Den Haag, Boom Juridische Uitgevers/Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoek en beleid, nr. 204

A2 WODC-reeks Onderzoeksnotities

Telling beslag op zeeschepen in Nederland en de omliggende landen

E.C. van Ginkel

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/1

Daderprofielen van autodiefstal; een vooronderzoek met behulp van de WODC-Strafrechtmonitor en het Herkenningsdienstsysteem

M.J.G. Jacobs, A.A.M. Essers, R.F. Meijer

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/2

Evaluatie Wet Herziening gerechtelijk vooronderzoek; eerste fase van het onderzoek

P.A.M. Verrest, E.M.Th. Beenackers

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/3

Jeugdcriminaliteit over de grens; een literatuurstudie naar ontwikkeling, wetgeving, beleid, effectieve preventie en aanpak (ten aanzien) van jeugdcriminaliteit buiten Nederland

M.W. Bol

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/4

Mediation in civiele en bestuursrechtelijke zaken; een internationaal literatuuronderzoek

N.J. Baas

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/5

Cross Border Voting in Europe

J. Winter, U. Noack, P. Bissara, D. Trevisan, J. Bates, J.S. Christensen, M. van Ginneken

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/6

Gebruik en aanschaf van cannabis door 16- en 17-jarigen

M. van Ooyen-Houben, M. Sieperman

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/7

Organisatiecriminaliteit – Aard, achtergronden en aanpak

E.A.I.M. van den Berg, m.m.v. R. Aidala en E.M.Th. Beenackers

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 2002

Onderzoeksnotities, nr. 2002/8

A3 Extern uitgevoerd WODC-onderzoek

Aantallen coffeeshops en gemeentelijk beleid in 2001

B. Bieleman, P. Goeree

Groningen/Rotterdam, IntraVal, 2002

Aard en omvang seksueel misbruik en prostitutie minderjarige allochtone jongens; een verkennend onderzoek

J.E. van Horn, R.A.R. Bullens, Th.A.H. Doreleijers, M. Jäger

Amsterdam, Forensische Diagnostiek (FORA), VU, 2001

Advocaten en advocatuur in loondienst

J.P. Gunst, F. Bruinsma

Utrecht, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Universiteit Utrecht, 2002

Allochtone ouders en Justitie; vragen en behoeften van Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Turkse ouders van jeugdigen die in aanraking komen met politie en justitie

C. Nijsten, P. Geense, T. Pels, W. Vollebergh

Rotterdam, Erasmus Universiteit, Instituut voor Socologisch Onderzoek (ISEO),

2002

Analyse verlening en handhaving vergunningen in 12 casusgemeenten; tussenrapport fase 1

Andersson Elffers Felix

Utrecht, Andersson Elffers Felix, 2002

Compliance als transactievoorwaarde

H.W.J. Gelinck, M.A. de Bree, N.A.C. Schoof
Rotterdam, Legal vision, 2002

Criminaliteitsonderzoek; methoden, bronnen, mogelijkheden en beperkingen

S.M.G. Nieuwkamp
Enschede, Universiteit Twente, Instituut voor Maatschappelijke
Veiligheidsvraagstukken, 2002

Doping en handel; onderzoek naar de aard en omvang van dopinghandel en ontwikkeling van indicatoren

F. Oldersma, J. Snippe, B. Bieleman
Groningen/Rotterdam, Intraval, 2002

Duitsland-Nederland en de afdoening van strafzaken

Peter J.P. Tak, Jan P.S. Fiselier
Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2002

Dwangmiddelen en rechtsmiddelen; Strafvordering 2001: derde interimrapport (deel I en II)

onder red. van G. Knigge en M.S. Groenhuijsen
Deventer, Kluwer, 2002

The effect of manualized behavior therapy with disruptive behavior disordered children in everyday clinical practice: a randomized clinical trial

N. van de Wiel
Utrecht, Universiteit Utrecht, 2002

Een spel met grenzen: de Nederlandse casinomarkt, eindrapport

A. Pemberton, A. Oostdijk, J. Wils, C. van der Werf
Leiden, Research voor Beleid, 2002

Effectief Mobiel Toezicht Vreemdelingen; eindrapportage

Rob Witte, Vina Wijkhuijs, Abderrahman Kaouass, Marcel Scholtes, Sevilay Akkas
Den Haag, Eysink Smeets & Etman (ES&E), 2002

Eindevaluatie Herstelbemiddeling

G. Homburg, I. Jonker, J. Soethout
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2002

Het ei van Columbo? Evaluatie van het project Financieel rechercheren

W. Faber, A.A.A. van Nunen
Oss, Faber Organisatievernieuwing, 2002

Evaluatie van het Nationaal Opsporingsteam Voor Oorlogsmisdrijven

A. Beijer, A.H. Klip, M.A. Oomen, A.M.J. van der Spek
Utrecht, Universiteit Utrecht, 2002

Evaluatie regelingen inning kinderalimentatie; eindrapport

S. van der Kemp, F. Zuijdam, F. Kriek
Research voor Beleid, Leiden, 2002

Het gebruik van het Cliëntvolgsysteem-Jeugdcriminaliteit

O. Nauta, Y. van Heerwaarden, mmv B. van Dijk
Amsterdam, DSP-Groep, 2002

Geschilbeslechting in de bouw

Companen
Arnhem, Companen, 2002

Handhaving prostitutiebranche door Politiecorpsen, Belastingdienst, Arbeidsinspectie en UWV/GAK; evaluatie van de eerste resultaten van de opheffing van het bordeelverbod

P. Naber, L. de Winter
Den Haag, Eysink Smeets & Etman (ES&E), 2002

Handhaving prostitutiebranche door gemeentelijke diensten; evaluatie van de preventie, controle en handhavingsactiviteiten van gemeentelijke diensten

L. van Lier, P. Naber, M. Verheij, E. Zandhuis, M. Daniëls (Nipo), A. Haverkamp (Nipo)
Den Haag, Eysink Smeets & Etman (ES&E)/Nipo Consult, 2002

Illegale vreemdelingen in Nederland; omvang, overkomst, verblijf en uitzetting

G. Engbersen, R. Staring, J. van der Leun, J. de Boom, P. van der Heijden, M. Cruijf
Rotterdam/Utrecht/Leiden, RISBO. Erasmus Universiteit Rotterdam, R.U.
Leiden, Universiteit Utrecht, 2002

Illegaliteit, onvrijwilligheid en minderjarigheid in de prostitutie een jaar na de opheffing van het bordeelverbod

M. Goderie, F. Spierings, S. te Woerds
Utrecht, Verwey-Jonker Instituut, 2002

Het imago van de prostitutie; een onderzoek naar de beeldvorming betreffende de prostitutiebranche gehouden onder de Nederlandse bevolking

Veldkamp
Amsterdam, Veldkamp Marktonderzoek, 2002

Huiselijk geweld onder Surinamers, Antillianen en Arubanen, Marokkanen en Turken in Nederland; aard, omvang en hulpverlening

T. v. Dijk, E. Oppenhuis, m.m.v. M. Abrahamse en A. Meier
Hilversum, Intomart, 2002

In zelfstandigheid geregeld; een onderzoek naar de omvang van de regelgevende bevoegdheden en de kwaliteit van regelgeving van zelfstandige bestuursorganen

D.R. Kloosterman, H.B. Winter, F.M. Noordam, J. de Ridder
Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen, 2002

Juridische knelpunten voor intensief ruimtegebruik bij bedrijventerreinen

M. Fokkema, J.F.M. Koppenjan, G.J. Kremers
Delft, Technische Universiteit, faculteit Techniek, Bestuur en Management, 2002

Kindersextoerisme vanuit Nederland: onderzoek naar bestaande en mogelijk nieuwe reisbestemmingen

B.O. Vogelvang, J. van den Braak (Van Montfoort); S. Meuwese, A. Wolthuis (Defense for Children International Nederland)
Woerden, Adviesbureau Van Montfoort, 2002

Klachten buiten de Orde; de behandeling van klachten over advocaten via de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur

A.G.M. Böcker, L.E. de Groot - van Leeuwen
Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2002

Knelpuntenonderzoek veiligheidsregelgeving; inventarisatie en analyse van knelpunten in de regelgeving die de publieksveiligheid raken

A.W. Wichers Hoeth, m.m.v. J.A. den Herder en J.H.K.C. Soer
Amersfoort, DHV Huisvesting en Vastgoed, 2002

Komt u binnen...?! Een onderzoek naar de doeltreffendheid en effecten van artikel 1 en 2 van de Algemene wet op het binnentreden

A. Mein, V. Wijkhuijs, E. Zandhuis, S. Akkas
Den Haag, ES&E, 2002

Kosten informeren van geregistreerden

H.J. van Driel, M. Jansen, M.J.F. Tom
Zoetermeer, EIM Onderzoek voor Bedrijf & Beleid, 2002

Mededingingsproblemen bij het ontwerpen van wetgeving; onderzoek naar een mededingingstoets voor wetgeving

B.E. Baarsma, S.M. van Geffen, M. de Nooij, J.J.M. Theeuwes
Amsterdam, Stichting voor Economisch Onderzoek (SEO) der Universiteit van Amsterdam, 2002

Monitoring drugoverlast Venlo; indicatoren en nulmeting

J. Snippe, B. Bieleman
Groningen/Rotterdam, IntraVal, 2002

Naar redelijke doorlooptijden in de strafrechtsketen

D.H. Houthoff, A.W.J. Diederik, R. Toxopeus, M.A. Luursema
Utrecht, Berenschot, 2002

Noodvoorziening Drugskoeriers - Tussenrapportage van de evaluatie van de Tijdelijke wet noodcapaciteit Drugskoeriers

N. Maalsté, E. van Fessem, I. Jansen, A. Mein
Den Haag, ES&E, 2002

Onderzoek kwaliteit van ministeriële regelingen

W. Voermans, Ph. Eijlander
Tilburg, Centrum voor Wetgevingsvraagstukken,
Katholieke Universiteit Brabant, 2002

De prostitutiebranche - acceptatie door dienstverlenende instellingen; een kwalitatief/kwantitatief onderzoek naar de beeldvorming van de prostitutiebranche onder dienstverlenende instellingen

Veldkamp
Amsterdam, Veldkamp Marktonderzoek, 2002

De reactie van de politie op huiselijk geweld: stand van zaken

A.C. Spapens, C.E. Hoogeveen, C.A.M. Pardoel
Tilburg, IVA Tilburg, 2001

Rechtsvergelijking van auteursrecht-geschillenbeslechtmechanismen

D.W.F. Verkade, D.J.G. Visser, A.C.M. Alkema, mmv W.D.H. Asser
Leiden, 2002

Russian Biznes in The Netherlands

Dina Siegel
Utrecht, Willem Pompe Institute, University of Utrecht, 2002

Slachtofferschap criminaliteit bij bedrijven en instellingen

J. Visser, R. Frederikse, E. Hermans
Amsterdam, Nipo Consult, 2002

Smokkel van handvuurwapens vanuit voormalige Oostbloklanden naar Nederland

A.C. Spapens, M.Y. Bruinsma
Tilburg, IVA Tilburg, 2002

De sociale positie van prostituees in de gereguleerde bedrijven, een jaar na wetswijziging

I. Vanwesenbeeck, M. Höing, P. Vennix
Utrecht, Rutgers Nisso Groep, 2002

THC-concentraties in nederwiet in Nederlandse coffeeshops (2001 extra)

R.J.M. Niesink, M.P. Planije, S. Rigter, J. Hoek, L. Mostert
Utrecht, Trimbos-instituut, 2002

THC-concentraties in wiet, nederwiet en hasj in Nederlandse coffeeshops (2001-2002)

R.J.M. Niesink, F.T.A. Pijlman, S. Rigter, J. Hoek, L. Mostert
Utrecht, Trimbos-instituut, 2002

Verslag van de Asser Round Table Session d.d. 31 januari 2002 inzake Auteursrecht en Alternatieve Geschillenbeslechting

Den Haag, T.M.C. Asser Instituut, 2002

Vervroegde Invrijheidstelling Onder Voorwaarden (VIOV)

J.F. Nijboer, M.H.M. van Asten, C.E.M. Marsé
Leiden, Seminarium voor Bewijsrecht, Universiteit Leiden, 2001

De voorhoede van de opsporing; evaluatie van de kernteams als instrument in de aanpak van georganiseerde criminaliteit.

P.P.H.M. Klerks, C.J.E. In 't Velt, A.Ph. van Wijk, M.M.E.A. Scholtes, P.S. Nijmeijer, J.G.M. van der Velde
NPA-Onderzoeksgroep, Nederlandse Politie Academie/ES&E,
Apeldoorn/Den Haag, 2002

Vuurwapens gezocht; vuurwapengebruik, -bezit en -handel in Nederland 1998 - 2000

A.C. Spapens, M.Y. Bruinsma
Tilburg, IVA Tilburg, 2002

A4 Wetenschappelijke artikelen

Baas, N.J.

Kruipt het bloed waar het niet gaan kan?

Tijdschrift voor Orthopedagogiek, jrg. 41, 2002, pp. 221-229

Beenackers, E.M.Th, P.A.M. Verrest

De Herziening GVO

TREMA, mei 2002, nr. 5: 232-239

Bokhorst, R.J., C.H. de Kogel

Hoe bijzonder is de wet BOB

Recherche Magazine, maart 2002, nr. 2: 28-30

Combrink-Kuiters, Lia

Het evaluatieonderzoek landelijke projecten mediation Rechterlijke Macht en mediation Gefinancierde Rechtsbijstand : de stand van zaken

Tijdschrift voor mediation, jrg. 2002, afl. 3, 2002, pag. 45-49

Combrink-Kuiters, Lia, R. de Mulder, C. van Noortwijk

Jurimetrie

In: Informatietechnologie voor juristen / red. A. Oskamp, A.R. Lodder, Kluwer, 2002, p. 219-223

Eshuis, R.J.J.

Speelveld voor onderzoek

Justitiële verkenningen, jrg. 28, afl. 2, 2002, pag. 87-92

Haan, W. de, E.R. Kleemans en F. Weerman (red.)

Themanummer 'Criminele groepen en samenwerkingsverbanden'

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 44, afl. 2, 2002

Kleemans, E.R., and H.G. van de Bunt

The social Embeddedness of Organized Crime

Transnational Organized Crime, vol. 5, no. 1, Spring, 1999, pp. 19-36

Meijer, Ronald, Pauline van Panhuis, Sief Siero, Paul Smit

Discussie : elf procent verdachten verantwoordelijk voor 20 of 60 procent van de criminaliteit?

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 44, afl. 3, 2002, pag. 282-284

Scheepmaker, M.P.C.

'Justitie heeft een imagoprobleem' : een gesprek met Peter R. de Vries

Justitiële verkenningen, jrg. 28, afl. 6, 2002, pag. 63-69

Wartna, B.S.J.

De WODC-recidivemonitor : meer inzicht in de werking van strafrechtelijke interventies

Justitiële verkenningen, jrg. 28, afl. 8, 2002, pag. 64-76

Weerman, F en E.R. Kleemans

Criminele groepen en samenwerkingsverbanden

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 44, afl. 2, 2002, pp. 114-117

A5 Overige WODC-publicaties

Bijl RV, Cuijpers P, Smit F (2002)

Psychiatric disorders in adult children of parents with a history of psychopathology.

Soc Psychiatry Psychiatric Epidemiol 37 (2002):7-12.

Bijl RV, Graaf R de, Ravelli A, Smit F, Vollebergh WAM (2002)

Gender and age-specific first incidence of DSM-III-R psychiatric disorders in the general population. Results from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS).

Soc Psychiatry Psychiatric Epidemiol 37(2002)8:372-379.

Graaf R de, Bijl RV, Smit F, Vollbergh WAM, Spijker J (2002)

Risk factors for 12-month comorbidity of mood, anxiety and substance use disorders: findings from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study.

AmJPsychiatry 159(2002):620-629.

Klijn, Albert

Opnieuw de meldingsfrequentie : kanttekeningen bij het nieuwe evaluatieonderzoek euthanasie

Medisch Contact, jrg. 57, afl. 4, 2002, pag. 133-136

Kromhout, M

Marokkaanse jongeren in de residentiële hulpverlening. Een exploratief onderzoek naar probleemvisies, interculturalisatie en hulpverleningsverloop'.

(WODC-collega Mariska Kromhout is 4 december 2002 gepromoveerd aan Universiteit Leiden)

I. Kulu-Glasgow, D. de Bakker, M. Weide, M. Tacken, W. Tiersma.

Influenza-vaccinatie onder allochtone en autochtone ouderen: aanpak en bereik. TSG (Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen), 80(8): 508-

Sandfort ThGM, Graaf R de, Bijl RV, Schnabel P (2002)

Psychiatrische morbiditeit onder volwassenen in Nederland: het NEMESIS-onderzoek. III. Psychiatrische stoornissen vaker bij homo- dan bij heteroseksuele personen.

NedTvGeneeskunde 146(2002),36,1687-1691.

Os J van, Bak M, Hanssen M, Bijl RV, Graaf R de, Verdoux H (2002).

Cannabis use and psychosis: a longitudinal population-based study.

Am J Epidemiology 156(2002)4:319-327.

de Veer A, Wagner C, Ooyen-Houben M van, Place M

Het gebruik van kwaliteitsindicatoren in de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg

Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, 57 (11), 2002: 1061-1069

Vega WA, Aguilar-Gaxiola S, Bijl RV, Borges G, Caraveo-Anduaga JJ, DeWit DJ, Heeringa S, Kessler RC, Kolody B, Merikangas KR, Molnar BE, Walters EE, Warner LA, Wittchen H-U (2002)

Prevalence and age of onset for drug use in seven international sites: Results from the International Consortium of Psychiatric Epidemiology.

Drug and Alcohol Dependence 68(2002),3:285-297.

Bijlage B

Organogram nieuwe indeling WODC

Verklaring afkortingen in het organogram

ASMI = Asiel & Migratie, Drugs, Internationale zaken

CRSA = Criminaliteitspreventie, Slachtofferzorg, Jeugdbescherming en Santietoepassing

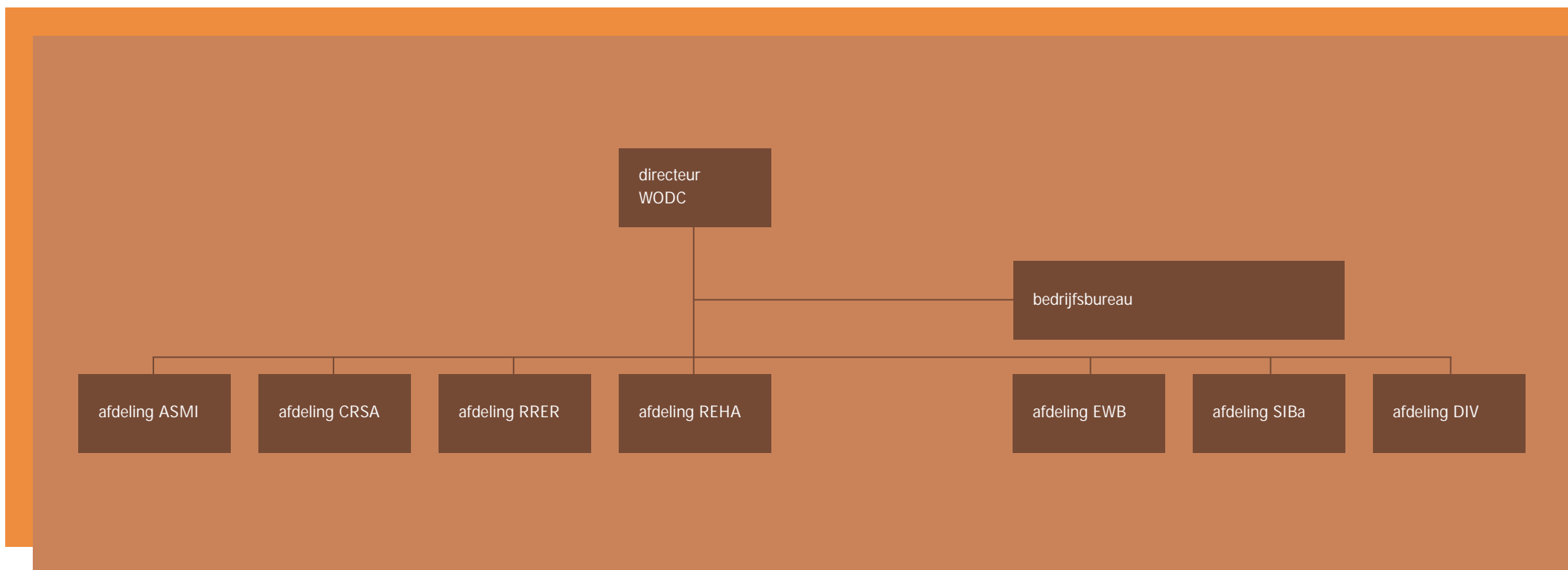
RRER = Regelgeving, Rechtspleging & Rechtsbijstand

REHA = Rechtshandhaving

EWB = Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

SIBa = Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse

DIV = Documentaire Informatievoorziening

Colofon

Managementteam

Directeur WODC
Dr. P.J.J.M. van Loon
(070) 370 6556
p.van.loon@minjus.nl

Hoofden huidige onderzoeksafdelingen/sectoren:
dr. R.V. Bijl
(070) 370 7768
r.v.bijl@minjus.nl

mr. dr. E. Niemeijer
(070) 370 7556
e.niemeijer@minjus.nl

dr. J. Rademaker
(070) 370 6932
j.rademaker@minjus.nl

Hoofd Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBa)
dr. J. H. Siero
(070) 370 7206
j.h.siero@minjus.nl

Hoofd Extern Wetenschappelijke Betrekkingen (EWB)
drs. O. Etman
(070) 370 6847
o.etman@minjus.nl

Hoofd Documentaire Informatievoorziening (DIV)
mw drs. M.A.V. Klein-Meijer
(070) 370 7491
m.klein@minjus.nl

Hoofd Bedrijfsbureau (BB)
J.W. Hoogduijn
(070) 370 6137
j.w.hoogduijn@minjus.nl

Algemeen secretariaat
(070) 370 6846
fax (070) 370 7948
wodc@minjus.nl

WODC op Internet
<http://www.wodc.nl>

Bezoekadres:
Koninginnegracht 19, Den Haag

Postadres:
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Communicatie en Public Relations
R.G.H. van Kaam
(070) - 370 6819
r.van.kaam@minjus.nl

Redactie Justitiële verkenningen
drs. M.P.C. Scheepmaker
hoofdredacteur
(070) - 370 7147
m.scheepmaker@minjus.nl

WODC Informatiedesk (de "Infodesk")
Statistische en documentaire informatie
070 – 370 6553 (werkdagen van 09.00 – 15.00)
wodc-informatiedesk@minjus.nl

Ontwerp
Tappan Communicatie, Den Haag

Fotografie:
omslag, pagina 8, 14, 16, 23, 32, 35, 43, 50: Josje Deekens
pagina 19: Klaas Fopma
pagina 58: Jiri Büller